

Species i studentprov i A- och B-svenska

Felanalys av skriftliga framställningar

Meeri Tuominen

Magisteravhandling

Magisterprogrammet i nordiska
språk och litteraturer

Humanistiska fakulteten

Helsingfors universitet

November 2021

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Pohjoismaiset kielet, ruotsi toisena kotimaisena kielenä			
Tekijä – Författare – Author Meeri Tuominen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Species i studentprov i A- och B-svenska - Felanalys av skriftliga framställningar			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma		Aika – Datum – Month and year marraskuu 2021	
Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 48 + 5 liites.			
Tiivistelmä – Referat – Abstract Tämän maisterintutkielman tavoitteena on selvittää, kuinka paljon ja millaisia määräisyysvirheitä arvosanan M (<i>magna cum laude approbatur</i>) saaneet abiturientit tekevät ruotsin ylioppilaskokeeseen sisältyvässä kirjoitelmassa. Lisäksi vertaan pitkän ja keskipitkän oppimäärän kokeen tehneiden kirjoitelmista löytyviä virhemääriä ja -tyyppejä keskenään. Tutkimuksen aineisto koostuu yhteensä 60 Ylioppilastutkintolautakunnalta saamastani satunnaisesta kirjoitelmasta, joista 30 on pitkän oppimäärän (A-ruotsi) kokeesta ja 30 keskipitkän oppimäärän (B-ruotsi) kevään 2020 kokeesta. A-ruotsin kirjoitelmat (700–1100 merkkiä) ovat kaksi kertaa pidempiä kuin B-ruotsin kirjoitelmat (400–550 merkkiä). Analysoin kirjoitelmia Corderin (1974) luoman virheanalyysin avulla, lukuun ottamatta virheiden selittämistä tai arviointia. Etsin kirjoitelmista kaikki määräisyysvirheet, jonka jälkeen jaottelin ne pää- ja alakategorioihin. Jaottelin jokaisen määräisyysvirheitä sisältävän nominaalilausekkeen vain yhteen kategoriaan, vaikka lausekkeessa olisikin ollut useampi taivutusvirhe. Ruotsin kielen määräisyys ja artikkelien käyttö luo tunnetusti haasteita ruotsinoppijoille, sillä se eroaa huomattavasti esimerkiksi englannin ja suomen kielistä. Käyn läpi teoriaa ruotsin kielen määräisyydestä sekä esittelen aiempaa tutkimusta aiheeseen liittyen. Vaikka määräisyys koostuu sekä merkityksestä että muodosta, keskityn tässä tutkielmassa vain muotoon, sillä sitä painotetaan kouluopetuksessakin. Lisäksi selitän eron toisen ja vieraan kielen oppimisen välillä ja pohdin virheiden merkitystä kielenoppimisessa. Kielenoppimiseen liittyy Pienemannin (1998) prosessoitavuusteoria, jonka mukaan kielenoppiminen koostuu viidestä tasosta, joista edeltävä täytyy aina hallita siirtyäkseen seuraavalle tasolle. Määräisyys ja nominaalilausekkeiden taivutus kuuluvat tasoille 2 ja 3, jotka liittyvät sanojen taivutukseen sekä lausekkeiden sisäiseen kongruenssiin. Aineistosta löytyi yhteensä 160 määräisyysvirhettä, joista 107 on pitkän ruotsin ja 53 keskipitkän ruotsin kirjoitelmista. A-ruotsissa virheitä on keskimäärin neljä per kirjoitelma, B-ruotsissa kaksi. Pääkategorioita on neljä ja alakategorioita 15. Suurin pääkategoria on epämääräinen muoto määräisen muodon sijasta (58), toiseksi suurin määräinen muoto epämääräisen muodon sijasta (49), kolmanneksi suurin artikkelivirheet (27) ja pienin kongruenssivirheet (26). Yleisimpiä alakategorioita eli virhetyyppejä olivat epämääräinen muoto aiemmin mainituista asioista puhuttaessa, määräinen muoto epämääräistä muotoa vaativien attribuuttien jälkeen, artikkeliton muoto määräisen muodon sijasta sekä epämääräinen muoto prepositioilmauksissa. Aineistosta käy ilmi, että opiskelijat käyttävät useimmiten yksinkertaisimpia muotoja eli epämääräistä tai artikkelitonta muotoa. Muodon valitsemisen lisäksi vaikeuksia tuottaa sellaisten nominaalilausekkeiden muodostus, joihin sisältyy attribuutti. Tällaiset kongruenssivirheet olivat selvästi yleisempiä B-ruotsissa, mikä kertoo heikommasta nominaalilausekkeiden määräisyystaivutuksen osaamisesta. Määrällisesti A- ja B-ruotsin kirjoitelmissa oli saman verran virheitä suhteessa tekstien pituuteen, ainoastaan eri kategorioiden välillä oli eroja. Toisaalta A-ruotsin pidempiä ja haastavampia tekstejä kirjoittaessa tulee luonnollisesti enemmän virheitä kuin B-ruotsin lyhyissä teksteissä. Tulosten perusteella nämä opiskelijat ovat vielä prosessoitavuusteorian tasolla 2, sillä he eivät hallitse substantiivien määräisyysmuotojen käyttöä.			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords bestämndhet, species, svenska som andraspråk, studentprov, felanalys, grammatik			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Avhandlingens disposition	3
2 Svenskundervisning och studentexamen	4
2.1 Svenskundervisning i Finland	4
2.2 Studentprovet i svenska	5
3 Material	7
4 Metod	9
5 Species och artikelbruk	13
5.1 Species och artikelbruk i svenskan	13
5.2 Nominalfraser.....	16
5.3 Referentialitet.....	17
5.3.1 Definit betydelse	18
5.3.2 Indefinit betydelse.....	18
5.4 Svenskans species jämfört med finskan och engelskan	19
5.5 Tidigare forskning kring species i inlärarvenska.....	20
6 Språkinläring och fel	23
6.1 Andra- och främmandespråksinläring.....	23
6.2 Processbarhetsteorin.....	24
6.3 Felens betydelse	26
7 Analys och resultat	27
7.1 Antalet fel i uppsatserna.....	27
7.2 Felkategorierna och typiska fel i uppsatserna	28
7.2.1 Obestämd form i stället för bestämd form	30
7.2.2 Bestämd form i stället för obestämd form	32

7.2.3 Artikelfel	34
7.2.4 Kongruensfel	36
7.3 A-svenska och B-svenska jämfört med varandra.....	38
8 Sammanfattande diskussion.....	42
Litteratur	45
Bilagor	49
Bilaga 1. Forskningstillstånd.....	49
Bilaga 2. Tabeller.....	50
Bilaga 3. Figurer.	52

1 Inledning

Jag hamnar ofta i en situation där jag står i valet och kvalet och funderar om jag borde använda obestämd eller bestämd form, med eller utan artikel. Bestämthet eller species är ett område i svensk grammatik som jag själv har funnit speciellt svårt och som jag har märkt att är svårt för alla från högstadieelever till universitetsstuderande med svenska som huvudämne. Bestämtheten är en viktig del av inläringen av svenska (Ekerot 2011 s. 149) men det är svårt att formulera vattentäta regler som skulle underlätta valet mellan bestämd och obestämd form (Äikäs 2014). Oavsett om man har obligatorisk bestämdhetsmarkering i sitt modersmål eller inte, orsakar svenskans nominalfraser svårigheter för de flesta. Man måste först avgöra om det är fråga om bestämd eller obestämd betydelse och sedan se till att hela nominalfrasen blir rätt. (Wijk Andersson 1994 s. 380).

Species är dessutom en ovanlig kategori i världens språk (SAG 1 s. 23). Bara en tredjedel av världens språk använder artiklar och mindre än 8 % har både bestämda och obestämda artiklar (Haspelmath 1998 s. 274). Svenskans substantiv och adjektiv böjs i species (SAG 1 s. 48). Svårigheten med bestämdheten beror på inlärares modersmål och t.ex. finskan uttrycker inte bestämdheten på ett morfologiskt sätt liksom svenskan. Därför är det speciellt svårt för finskspråkiga elever att lära sig använda svenskans olika bestämdhetsformer. Normavvikelser som förekommer hos finskspråkiga inlärare är t.ex. överanvändning av artikellös form, bortfall av obestämd artikel samt användning av fel form efter pronomen (Nyqvist 2013b s. 147). I den här avhandlingen kommer jag att undersöka vilka speciesfel som är typiska för finskspråkiga gymnasister som har skrivit prov i svenska som andra inhemska språk som en del av sin studentexamen.

Det är alltså besvärligheten som har gjort att jag har blivit intresserad i detta ämne. I min kandidatavhandling utförde jag ett språktest för första årets gymnasister, där jag testade deras kunskaper i olika fall av bestämdhet samt utförde en felanalys av deras svar. Resultaten visade att jag hade rätt om att de gör mycket fel och har svårt att veta när de ska använda obestämd respektive bestämd form och när med respektive utan artikel. Bestämthet är ändå ett viktigt område att kunna eftersom det påverkar satsens begriplighet. Det är speciellt viktigt i skrivet språk. (Järvinen 2008 s. 2).

Att forska i fel kan ge både teoretisk och pedagogisk information om inlärningsprocessen (Corder 1981 s. 45). Lärare har alltid studerat fel av rent praktiska skäl och fel spelar en stor roll i

responssystemet som ingår i språkundervisningen och språkinläring. Lärarna varierar material och metoder på basis av informationen som de får av fel. Därför vore det viktigt för en lärare att kunna hitta och beskriva fel men också att förstå psykologiska orsaker till dem. (Corder 1981 s. 35). Som blivande svensklärare vill jag veta mer om svårigheterna kring species och försöka utnyttja informationen i min egen undervisning i framtiden. På grund av detta har jag utfört en felanalys av abiturienters skriftliga framställningar som ingår i studentprovet i svenska som andra inhemska språk.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här avhandlingen är att reda på hur mycket och hurdana fel i bestämdheten abiturienter gör i skrivuppgiften som är en del av studentprovet i svenska som andra inhemska språk. Först ska jag kartlägga hur många fel det finns i materialet och därefter vilka fel som är typiska för examinander som har fått M i betyg. Jag har valt betyget M eftersom det är ett bra betyg men inte för bra att det inte skulle finnas några fel. Därtill vill jag veta hurdana skillnader det finns mellan de som avlägger provet enligt lång lärokurs (A-svenska) respektive medellång lärokurs (B-svenska). Målet är att se om bestämdheten fortfarande är svårt för dem som ska ta studenten snart och har studerat någondera av gymnasiets lärokurser.

Mina forskningsfrågor som jag besvarar i denna avhandling är:

1. Hur mycket fel gör abiturienterna i bestämdhet i uppsatserna?
2. Vilka fel är typiska för examinander som har fått M i betyg?
3. Hurdana skillnader finns det mellan de som skriver A-svenska respektive B-svenska?

Jag besvarar dessa frågor med hjälp av felanalys. Felanalysen strävar efter en diagnos och pedagogiska åtgärder, som ska förbättra inlärningsresultaten (Pitkänen 1980 s. 9). På basis av det som jag själv har sett när jag har undervisat och när jag utförde testet för min kandidatavhandling, förväntar jag mig att jag hittar ett relativt stort antal bestämdhetsfel i uppsatserna. En sannolik källa för fel är modersmålet finska samt andra språk som studerandena kan, t.ex. engelska. Detta kallas för interferens. Mäkilä (1982 s. 39) definierar interferensen som överföring av modersmålets karakteristika till det främmande språket på en fonetisk, grammatisk och lexikalisk nivå. Jag studerar artikelbruk och species i denna avhandling och eftersom finskan saknar artiklar, antar jag att det syns i materialet i överanvändning av artikellösa former samt felaktig användning av olika

bestämthetsmarkörer. Jag beaktar ändå inte transfer, inter- eller intralingvala fel utan koncentrerar mig på felantalen och olika typer av fel.

1.2 Avhandlingens disposition

Denna avhandling består av åtta kapitel varav de längsta är indelade i avsnitt. I första kapitlet beskrev jag undersökningens syfte och frågeställningar samt varför jag har valt att studera det här ämnet. I kapitel 2 berättar jag om svenskundervisningen i Finland och studentexamen samt studentprovet i svenska som bakgrundsinformation till mitt ämne. I kapitel 3 klargör jag hurdant material jag har studerat samt hur jag refererar till det i analysen. Jag förklarar min metod felanalys i kapitel 4 och hur jag har tillämpat den i min undersökning. I nästa kapitel (5) går jag igenom teori kring species och artikelbruk, förklarar viktiga begrepp och hur svenskans speciessystem fungerar, med tanke på både form och betydelse. Därtill berättar jag om tidigare forskning kring det samt jämför svenskan med finskan och engelskan alldeles kort. Kapitel 6 handlar om språkinlärning och felens betydelse i den. Jag definierar andra- och främmandespråksinlärning och skillanden mellan dem samt berättar hurdan betydelse felen har i språkinlärningen. Jag förklarar även Pienemanns processbarhetsteori som hänger ihop med andraspråksinlärningen och felanalysen.

Kapitel 7 är analyskapitlet där jag besvarar mina forskningsfrågor och presenterar vad jag har hittat i materialet. Först redogör jag för hur mycket fel det fanns i materialet och sedan hur jag har grupperat felen i huvud- och underkategorier. Jag går igenom varje kategori med hjälp av exempel ur uppsatserna och visar vilka fel som är typiska. I avsnitt 7.3 besvarar jag den tredje forskningsfrågan och jämför den långa och medellånga lärokursen med varandra. Till slut sammanfattar jag undersökningen i kapitel 8 och föreslår framtida forskningsteman kring bestämdhet.

2 Svenskundervisning och studentexamen

Svenska språket är ett obligatoriskt läroämne i Finland och inte bara i grundskolan utan också på gymnasiet, yrkesskolan, yrkeshögskolan och universitetet. Eftersom jag studerar gymnasieelevers texter, berättar jag om systemet hur svenskan undervisas i grundskolan och gymnasiet. Sedan förklarar jag hur studentprovet i svenskan är.

2.1 Svenskundervisning i Finland

Enligt *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014* (hädanefter GLGU 2014) finns det tre olika lärokurs för det andra inhemska språket svenska i grundskolan: lång lärokurs (A-lärokurs), medellång lärokurs (B-lärokurs) samt modersmålsinriktad svenska (Utbildningsstyrelsen 2014 s. 125). Detsamma gäller gymnasiet enligt *Grunderna för gymnasiets läroplan 2015* (s. 101, hädanefter GLP 2015) (Utbildningsstyrelsen 2015 s. 101). A1-språk är ett gemensamt språk, som oftast är engelska men kan också vara svenska, tyska, franska eller ryska. A1-språket börjar sedan januari 2020 redan i årskurs 1. A2-språk är ett valfritt språk som börjar antingen i årskurs 4 eller 5 och det kan vara engelska, svenska, tyska, franska, ryska, spanska eller italienska. Om eleven inte har börjat svenska som A-språk, börjar det senast i årskurs 6 som B1-språk. (SUKOL ry). Modersmålsinriktad svenska är avsedd för tvåspråkiga elever och inleds senast i årskurs 3. I praktiken undervisas modersmålsinriktad svenska oftast som A1- eller A2-språk. (GLGU 2014 s. 127 & 209).

I gymnasiet kan man studera svenska enligt A-lärokurs eller B-lärokurs, vilket betyder att A1- och A2-lärokurser slås samman. Om studeranden har befriats från studier i det andra inhemska språket i grundläggande utbildningen, kan undervisningen ordnas som B3-språk, som inleds i gymnasiet. (GLP 2015 s. 101, 106). I allmänhet ska undervisningen i svenska i gymnasiet ”fördjupa och utveckla den språkkunskap och språkmedvetenhet som den studerande tillägnat sig i den grundläggande utbildningen”. (GLP 2015 s. 100)

Gemensamma mål för undervisningen i svenska delas in i tre kategorier i *Grunderna för läroplanen i gymnasiet 2015*: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter samt förmåga att producera texter. I A-lärokurs är målet för kommunikering och texttolkning nivå B2.1 och för textproducering B1.2. I B1-lärokurs är målet nivå B1.1 i alla områden. (GLP 2015 s. 101). Nivåerna baserar sig på en utarbetad tillämpning av skalorna i Gemensamma europeiska referensramen för språk (CEFR) som

har utvecklats av Europarådet (GLP 2015 s. 246). Eftersom jag i denna avhandling analyserar skriftliga produkter, borde de befinna sig på nivå B1.2 respektive B1.1.

2.2 Studentprovet i svenska

I slutet av gymnasieutbildningen i Finland avläggs studentexamen. Den ger information om studerande har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som beskrivs i läroplanen samt uppnått en viss mognadsnivå. (Studentexamen, ylioppilastutkinto.fi). En examinand måste avlägga minst fyra prov, varav ett är modersmål och litteratur. Därtill kan man avlägga prov i det andra inhemska språket, olika främmande språk, matematik och olika realämnen. (SEN 2020b s. 2). Proven ordnas två gånger per år, på hösten och på våren (SEN 2020b s. 1) och jag har analyserat material från våren 2020.

I studentexamen kan man avlägga svensksprovet i två olika svårighetsgrader, lång lärokurs (A1 eller A2) och medellång lärokurs (B1). En examinand får välja nivån oberoende av vilken lärokurs hen har studerat på gymnasiet. (SEN 2020a s. 1–2). Alla språkprov i studentexamen mäter fyra delområden av språkfärdigheten: hörförståelse, läsförståelse, behärskande av ordförråd och strukturer samt skriftlig framställning, som jag har analyserat i denna undersökning (SEN 2020a s. 7). Provet kan ge högst 299 poäng varav 99 poäng kommer från skriftliga framställningen (SEN 2020a s. 10). Skriftlig framställning mäter studerandens förmåga att producera text självständigt och uppgifterna föreställer olika kommunikativa situationer. I den långa lärokursens prov finns det fyra uppgifter, av vilka ska en väljas. Uppgifterna är styrda men graden varierar. Det kan stå endast en rubrik men det kan också finnas närmare anvisningar om t.ex. mottagaren eller några stödfrågor. Längden ska vara mellan 700 och 1100 tecken exklusive mellanslag och radbyten.

I den medellånga lärokursens prov finns det en kortare och en längre skrivuppgift och båda av dem har flera alternativ. Liksom i A-svenskan, är uppgifterna mer eller mindre styrda men anvisningarna ges på skolans undervisningsspråk, dvs. på finska eller svenska. Ofta ska man skriva ett meddelande till någon eller t.ex. en insändare om ett visst ämne. Längderna ska vara mellan 200 och 350 tecken respektive 400 och 550 tecken exklusive mellanslag och radbyten. (SEN 2020a s. 11–13).

Gemensamma kriterier för skrivuppgifterna av båda lärokurserna är kommunikativ förmåga samt språklig bredd och exakthet. Därtill är ett kriterium för den långa lärokursen textens innehåll och struktur. Det motsvarande kriteriet för den medellånga lärokursen är uppgiftsbeskrivningen och

behandling av ämnet. Det kriterium som rör min undersökning om bestämdheten är språklig bredd och exakthet. Studentexamensnämnden beskriver det för båda lärokurserna enligt följande: ”Hur mångsidigt och idiomatiskt använder examinandens ord och strukturer? Hur väl behärskar examinandens användningen av ord och strukturer, och vilka fel gör hen eventuellt?” (SEN 2020a s. 11–13). I tabellerna över bedömningskriterierna beskrivs lägre poängnivåer också med mängden av fel, t.ex. 60-68 poäng i lång lärokurs ”gör flera fel”. I samband med högre poängnivåer talas det om behärskning av uttrycksmedlen, t.ex. de högsta poängantalen (90–99, 58–66 och 29–33) i båda lärokurserna ”behärskar uttrycksmedlen mycket bra”. (SEN 2020a s. 16–17).

3 Material

I detta kapitel berättar jag om materialet som jag har använt mig av för den här undersökningen. Jag motiverar varför jag har valt just detta material och hur jag har avgränsat det samt hur jag refererar till materialet i analysdelen.

Undersökningen baserar sig på sammanlagt 60 studentexamensuppsatser som alltså är en del av studentprovet i svenska som andra inhemska språk. Jag ansökte om forskningstillstånd av Studentexamensnämnden (SEN) och tillståndet finns som bilaga. Jag har analyserat 30 uppsatser av lång lärokurs (A-svenska) och 30 uppsatser av medellång lärokurs (B-svenska) och jämfört dem med varandra för att se om det finns skillnader i kunskaperna i bestämdhet. I lång lärokurs är uppsatsernas längd mellan 700 och 1100 tecken utan mellanslag och radbyten och i medellång lärokurs mellan 400 och 550 tecken (SEN 2020a s. 11–12).

Uppsatserna är slumpmässigt valda av Studentexamensnämnden och jag vet inget annat än betyget om dem. Jag har numrerat dem i båda lärokurserna med 1–30 och vid exemplen som jag visar i analysdelen använder jag bokstaven A för uppsatser i A-svenska och bokstaven B för uppsatser i B-svenska, t.ex. A7, B23. Jag bestämde mig för att använda prov från våren 2020 eftersom jag ville ha nyligen skrivna uppsatser för att få en bild av dagens läge. Dock är 60 uppsatser inte så många att jag skulle kunna dra några allmänna slutsatser om kunskapsnivån. Uppsatser från studentprovet är ändå ett bra sätt att se verkliga kunskaper för där får man inte använda några hjälpmedel såsom ordböcker eller internet utan man skriver så bra som man i det ögonblicket kan. Dessutom är det intressant att se hur mycket abiturienterna kan efter att ha läst hela gymnasiesvenskan, antingen den långa lärokursen eller den medellånga lärokursen.

Examinander som har skrivit uppsatserna har fått *Magna cum laude approbatur* (M) i betyg. Jag valde M eftersom det är ett vanligt betyg och det är inte för bra för att det inte skulle finnas fel men inte för dåligt heller. Jag bestämde mig att avgränsa med betyg i stället för poäng i uppsatsen på grund av att betygen berättar om examinandernas nivå i hela provet och inte bara i skriftlig framställning. Våren 2020 fick 24,5 % M i den långa lärokursen (SEN 2020c s. 6) och 19,7 % i den medellånga lärokursen vilket gör att M är det nästvanligaste betyget i studentskrivningarna (SEN 2020c s. 9). Våren 2020 var gränsen för betyget M 167 poäng i medellång lärokurs och 195 poäng i lång lärokurs

(Poänggränserna våren 2020, ylioppilastutkinto.fi). I båda lärokurserna är maximala antalet poäng 299 (SEN 2020a s. 9). Jag vill se hur mycket fel i bestämdheten en student som får M gör och om det finns några feltyper som är vanligare än andra.

I den medellånga lärokursens längre uppsats har man två alternativ varav man ska välja ett. Våren 2020 var de en bloggtext om att orka bättre i vardagen respektive en insändare till en svenskspråkig lokaltidning om en demonstration som man själv har ordnat. Uppsatsen ger högst 66 poäng. Nästan alla av mina 30 slumpmässiga informanter hade valt bloggtexten ”Att orka bättre i vardagen”, för bara tre av dem har skrivit insändaren.

I den långa lärokursen har man fyra alternativ varav man ska välja ett. Våren 2020 var två av dem ett webbinlägg, det ena om IT-företag som samlar in information om sina användare och det andra om nätreklamernas påverkan på barn. Tredje alternativet var en kommentar på nättidningens nyhetssektion och det fanns fyra rubriksalternativ och man skulle ta ställning till ett av dem. Alla fyra rubriker handlade om urvalsprov eller preppkurser på något sätt. Sista alternativet var ett blogginlägg om de viktigaste uppfinningarna i världshistorien. I mitt material finns det flest uppsatser om IT-företag (12 st.) och urvalsproven (9 st.), först om viktigaste uppfinningarna (5 st.) och nätreklamernas påverkan (4 st.).

4 Metod

I det här kapitlet redogör jag för min metod felanalys och dess arbetsfaser samt olika versioner av den. Jag berättar även hur jag själv har tillämpat den i min undersökning.

Som undersökningsmetod använder jag mig av felanalys för att ta reda på felen som finns i uppsatserna. Utgångspunkten är att störningar vid övergång från källspråkets system till målspråkets system kallas för fel. Fel är alltså avvikelser från målspråkets norm. En inlärare behärskar sitt eget inbyggda språkssystem och i nya livsmiljön lär hen sig nya språkliga element och regler och jämför dem. Internaliseringen av det nya språket sker alltså utgående från källspråket, vars inflytande orsakar störningar i form av negativ interferens. Modersmålets inflytande är en oundviklig del av språktillägnet. (Pitkänen 1980 s. 6–7).

Ellis (1994) har gjort en sammanfattning av felanalysens fem steg enligt Corder (1974) som ursprungligen har skapat modellen. Abrahamsson (2009 s. 48) beskriver stegen på svenska:

1. Insamling av språkprov från inlärarespråk
2. Identifiering av felen
3. Beskrivning och kvantifiering av felen
4. Förklaringar till felen
5. Värdering av felen

Enligt Meriläinen (1984 s. 13) har felanalysen fyra steg:

1. Felbeskrivning
2. Felkategorisering
3. Felförklaring
4. Bedömning av fel och felterapi

Oberoende av hur man indelar faserna eller hur långt man går med felanalysen, ska man först välja vilken typ av språkdata man ska använda, t.ex. naturligt tal, intervjudata, styrd språkproduktion, tal eller skrift. Därtill ska man avgöra vilka bakgrundsfaktorer som ska tas hänsyn till t.ex. ålder eller utvecklingsstadium. (Abrahamsson 2009 s. 48). Skrivet material kan vara spontan (fri framställning, som i min undersökning) eller kontrollerad (t.ex. översättning eller parafraisering) framställning.

Spontan framställning är felundvikande och kontrollerad framställning är felframkallande (Corder 1974 s. 126).

Efter insamlingen utarbetas språkmaterialet till en analyserbar form och sedan identifieras felen. Man brukar också göra en distinktion mellan fel och misstag, där fel betyder luckor i kompetensen och misstag är snarare brister i performansen. (Abrahamsson 2009 s. 48). Corder (1974 s. 127) påpekar att felidentifiering beror mycket på rätt tolkning av inlärares avsikt. Man kan aldrig veta vad informanten har menat om hen inte är på plats. Inlärares yttrande kan vara antingen öppet (*overtly*) fel, dvs. ytligt avvikande, eller förborgat (*covertly*) fel, dvs. ytligt välformat men betyder inte samma som inlärares menar.

Beskrivningen börjar med att man bestämmer vilka språkliga nivåer (morfologi, syntax etc.) och kategorier (böjningsmorfem, ordklasser etc.) man vill undersöka. (Abrahamsson 2009 s. 48–49). Enligt Pitkänen (1982a s. 15) ska en forskare som använder felanalys som undersökningsmetod ha gedigna kunskaper i målspråket, kännedom om källspråket, kontrastiva kunskaper i båda språken samt normativa hjälpmedel såsom ordböcker och handböcker i grammatik. Meriläinen (1984 s. 13) betonar också att felbeskrivningen bygger på forskarens egen och informanternas kompetens och därtill ska man anlita normativa ordböcker såsom SAOL och handböcker i grammatik och språkriktighet. Själv har jag använt SAOL för att kolla böjningsformer av substantiv och SAG för att avgöra vad som är rätt eller fel samt bilda kategorierna.

I kategoriseringsfasen ska man komma med kategorier som passar undersökningens syfte. Då kan man hitta hjälp från andra undersökningar som har gjorts och utarbeta passande kategorier på basis av dem. Ibland kan det vara svårt att dra gränser mellan vissa feltyper. (Meriläinen 1984 s. 14). Här kan även kvantifiering tillämpas (Abrahamsson 2009 s. 49) vilket jag har gjort genom att räkna felen både totalt och per kategori samt jämföra antalen mellan A- och B-lärokurser. I Corders modell hör kategoriseringen till beskrivningsfasen, det tredje steget.

Vid felförklaring förklarar man felens uppkomst (Abrahamsson 2009 s. 49). Man brukar tala om inter- och intralingvala fel samt fel som beror på undevisningen. Interlingvala fel förorsakas av interferensen från finskan eller något annat språk, t.ex. engelskan. Intralingvala fel görs inom målspråkets egen struktur, såsom morfologiska fel som beror på språkets böjningssystem.

Intralingvala fel är ofta likadana hos andraspråks- och modersmålstalare. Kanske allra svårast att identifiera är fel som beror på bristfällig undervisning och ett exempel på detta kan vara svenskans ordföljd. (Meriläinen 1984 s. 17–18). På 1970-talet brukade man sortera felen i tre källkategorier som oftast var transferfel, utvecklingsfel och unika fel. Transferfel betyder det samma som internlingvala fel och utvecklingsfel ungefär samma som intralingvala fel. Unika fel är fel som inte kan klassificeras som transfer- eller utvecklingsfel. (Abrahamsson 2009 s. 49).

Vid felbedömning rör frågan om hur olika fel påverkar begripligheten och acceptabiliteten hos inlärares yttranden. (Abrahamsson 2009 s. 49). När man bedömer felen ska man ta hänsyn till det som man vill att inlärares ska nå. Uppsatser är en bra testtyp på så sätt att man kan beakta också andra än rent lingvistiska aspekter. Felterapi betyder att man utarbetar konkreta användningsregler och presenterar undervisningsstrategier som bygger på fel och feltyper som man har fått fram i undersökningen. (Meriläinen 1984 s. 19–20). Detta steg har ändå oftast lämnats för lärare och pedagogiskt inriktade L2-forskare eller sociolingvister (Abrahamsson 2009 s. 49). På grund av mina forskningsfrågor har jag koncentrerat mig endast på identifiering, beskrivning och kategorisering av fel.

Felanalysen fick sin början när man insåg att det inte räckte till att förklara felen med interferens, vilket man gjorde i samband med kontrastiv analys. Kontrastiv analys baserar sig alltså på jämförelse mellan motsvarande företeelser i L1 och L2 och kan vara både deduktiv-förutsägande och induktiv-förklarande. Felanalysen är däremot alltid induktiv, vilket gör att den inte är begränsad till L1-påverkan. (Hammarberg 2004 s. 32–34). Felanalysen har varit en förskjutning mot det praktiska inom språkinläringen eftersom den utgår från konkreta fel. Om man ändå ser felanalysen som en lista över alla fel mot språkstrukturer, går den att använda närmast som en fallstudie. Då får den förstås en för stark betoning på bekostnad av språkets kommunikativa uppgift. (Meriläinen 1984 s. 4). Enligt Pitkänen (1982a s. 14) ger den traditionella felanalysen en skev och begränsad bild av inlärares kompetens och han betonar att språkfelen inte får bli ett självändamål. Vid bedömning av fri skriftlig framställning, såsom uppsatser i denna undersökning, kan felbaserade bedömningsprinciper tillämpas endast delvis. t.ex. vokabulär, syntaktisk komplexitet och innehåll bör beaktas mer än vid t.ex. översättning. (Meriläinen 1984 s. 5).

Felanalysen är målspråksorienterad som metod och med hjälp av den kartläggs och analyseras alla avvikelser från källspråkets norm (Pitkänen 1980 s. 9). Jag gör ändå inte det, utan jag tillämpar

felanalysen till fel i bestämdhet i uppsatserna. Jag analyserar materialet både kvantitativt och kvalitativt. Jag räknar felen och jämför antalen för att besvara första och tredje forskningsfrågan och kategoriserar felen för att få fram svar på andra forskningsfrågan. Mitt syfte i den här avhandlingen är alltså att endast kartlägga hur mycket och hurdana fel abiturienterna gör, inte att förklara eller bedöma dem.

Syftet för den här undersökningen är att veta hur mycket och hurdana fel det finns i uppsatserna och därför kommer jag inte att förklara eller bedöma felen. Jag har alltså utfört bara de tre första stegen av felanalysen (enligt Corder): samlat in materialet, identifierat felen samt beskrivit och kvantifierat dem. Efter att ha fått materialet letade jag fram alla felaktiga speciesformer och räknade dem. Sedan började jag forma kategorier enligt felen som fanns i uppsatserna; först huvudkategorier och sedan delade jag in felen i underkategorier. Jag räknade antalet fel i varje kategori och underkategori för att kunna se vilka fel som är typiska samt om det finns skillnader mellan lärokurserna. Jag använde mig av SAOL och SAG om jag var osäker på böjningsformer eller regler för användningen av bestämdhetsformer och artiklar.

5 Species och artikelbruk

Det här kapitlet handlar om svenskans species och artikelbruk samt forskning kring det. Jag går igenom hur substantiv och adjektiv böjs i species samt vad nominalfraser är och hur de kategoriseras enligt definitheit. Dessutom förklarar jag kort hur svenskan skiljer sig från finskan och engelskan i fråga om bestämdhet. Jag följer terminologin i *Svenska akademiens grammatik* (Teleman et al. 1999) samt *Svenska akademiens språklära* (Hultman 2003). *Indefinit* och *definit* syftar på en semantisk kategori och *obestämd* och *bestämd* till en formkategori.

5.1 Species och artikelbruk i svenskan

Svenskans substantiv böjs i species och det innebär en form utan bestämdhetssuffix, den obestämda formen, och en form med bestämdhetssuffix, den bestämda formen. Bestämdhetssuffixet, som också kallas för bestämd slutartikel, böjs i genus och numerus. Singularis utrum har suffix *-en* eller *-n* singularis neutrum *-et* eller *-t*, pluralis *-na*, *-a* eller *-en*. Valet av suffixvariant är oftast fonotaktiskt betingat. Suffixen läggs till stammen i singularis och i pluralis efter pluralsuffixet och används när nominalfrasen har bestämd artikel. (SAG 2 s. 96).

Adjektivattribut böjs enligt substantivets genus och species och specieskongruensen förekommer endast när adjektivet står attributivt. Böjningsformerna är oböjd form samt böjning med suffixen *-t*, *-a* och *-e*. Den oböjda formen används i obestämd form utrum (*en*) singularis, suffixet *-t* i obestämd form neutrum (*ett*) singularis och suffixet *-a* i pluralis samt bestämd form. Suffixet *-e* används ibland när man syftar på manligt kön och då har också substantivet oftast genus utrum. (SAG 2 s. 208). Pitkänen (1982b s. 284) har ritat en bild som beskriver systemet för den gemensamma böjningen av substantiv och adjektiv samt de tre valen som inläraren måste göra. Jag har omgjort den att gälla både singularis och pluralis i båda genusen samt gjort den till tabellformat.

Tabell 1: Bøjning av substantiv och adjektiv tillsammans

Form	Fristående artikel	Adjektiv	Adjektivändelse	Substantiv	Slutartikel
obestämd singularis	en	stor	-	fisk	-
	ett		-t	bröd	
bestämd singularis	den	stor	-a	fisk	-en
	det			bröd	-et
obestämd pluralis	-	stor	-a	fiskar	-
				bröd	
bestämd pluralis	de	stor	-a	fiskar	-na
				bröd	-en

Alla substantiv har ändå inte speciesbøjning, såsom *fröken* (SAG 2 s. 8). Därtill finns det ord som används huvudsakligen i bestämd form på grund av sin betydelse och/eller i fasta vändningar, som ofta är av vardagligt stil, t.ex. *lillan* och *småtimmarna*. (SAG 2 s. 104–105). Även några pronomen böjs i species, såsom *annan*, *andre* (SAG 2 s. 10).

Substantiv används ibland utan artikel, bestämdhetsändelse och attribut, i s.k. naken form. Vid dividuativa dvs. oräknebara substantiv anger artikellösheten obestämd mängd, t.ex. *Det finns mjölk i kylskåpet* eller allmän betydelse, t.ex. *Mjölk är nyttigt*. Vid individuativa dvs. räknebara substantiv kan artikellösheten också uttrycka allmän betydelse, vanligen i pluralis, t.ex. *Violer är blå*. Räknebara substantivens motsvarighet till obestämd mängd är den icke-specifika betydelsen när man inte tänker på något särskilt exemplar, t.ex. *Mejsel finns i verktygslådan*. Även singularform av räknebara substantiv används ibland i naken form: som predikativ med yrken, nationaliteter, religiösa eller politiska tillhörigheter, t.ex. *hon är svensk*, som ämnesnamn, t.ex. *Vi fick fågel till middag*, i uttryck såsom *ha hund* (vara hundägare) samt i verbfraser som *plocka svamp* och *åka tåg*. (Ekerot 2011 s. 153).

När talaren använder den bestämda formen förutsätter hen existensen en referent i den fiktiva värld eller faktiska verklighet som yttrandet handlar om. Därtill anger hen att lyssnaren bör kunna unikt identifiera referenten. Den bestämda formen ger en mer specificerad betydelse och väcker mer

information än bara lexikala föreställningar som lyssnaren har om referenten. Ett substantiv i obestämd form beskriver däremot alla eller vissa referenter som begreppet syftar på. (SAG 2 s. 107).

Enligt Ekerot (2011 s. 145) brukar frågor kring bestämdhet i svenska som andraspråk-sammanhang handla om valet mellan obestämd och bestämd form. Huvudregeln som ofta ges är att obestämd artikel används när något nytt presenteras och bestämd artikel när det står för något känt. Sanningen är ändå att också bekanta saker står ofta i obestämd form och det finns flera andra fall av bestämdhet. Ekerot (2011 s. 147–157) påpekar att det handlar om mycket mer än bara valet mellan bestämd och obestämd form, nämligen:

a) Substantivuttryck eller pronomen?

Man försöker klara så långt det går med pronomen och använder substantiv bara när det behövs, t.ex. *Eva har köpt en ny kappa. Den klär henne*, men: *Eva har köpt en ny kappa och en ny klänning. Kappan klär henne.*

b) Artikellöshet eller bestämd/obestämd artikel?

Artikellösheten uttrycker något diffust och oavgränsat. Vid oräknebara substantiv syftar den på obestämd mängd, t.ex. *Han slog på vatten i kylaren*, eller allmän betydelse, t.ex. *Mjölk är nyttigt*. Vid räknebara substantiv syftar artikellösheten till allmän betydelse, t.ex. *Violer är blå*. Huvudregeln är att oräknebara substantiv är artikellösa på grund av sin betydelse medan räknebara substantiv vanligen kräver bestämd artikel.

c) Bestämd eller obestämd artikel?

Både bestämd och obestämd artikel refererar till något specifikt och avgränsat. Bestämd artikel används när talaren tror att mottagaren kan räkna ut vilket ”exemplar” som avses, t.ex. *Bilen står på gatan* och obestämd när hen inte gör det, t.ex. *Det står en bil på gatan*. Valet beror således på talarens bedömning av huruvida referenten är bekant för lyssnaren eller inte.

d) Bestämd artikel eller possessivuttryck?

Possessivuttryck fungerar ofta som ett alternativ till implicit bestämdhet, dvs. när man refererar till något som är en del av något annat, t.ex. *Jag har ont i huvudet*, eller som ett komplement när talaren inte tror att mottagaren kan identifiera det speciella exemplaret, t.ex. *Hans och Fredrik går bort till sjön och ska leka med sina båtar*, där *båtarna* inte är möjligt eftersom lyssnaren skulle inte veta vilka båtar som avses.

e) *En eller någon?*

Någon anger att inte ens talaren vet vad ordet exakt syftar på, t.ex. *Eva bor i någon by på landet*, medan *en* anger att talaren vet det men mottagaren kan inte identifiera det, t.ex. *Eva bor i en by på landet*. I pluralis kan *några* fungera på samma sätt som obestämd artikel i singularis.

Av dessa tas b), c) och e) upp i läromedlen men det fokuseras ofta mest på c). Reglerna för artikelbruk blandas samman med reglerna för substantivets bestämda och obestämda form. I stället handlar det mycket om svenskans så kallade dubbla bestämdhet, dvs. att bestämdheten markeras med både ett självständigt bestämningsord och med bestämd slutartikel. Reglerna för den här dubbla bestämdheten handlar alltså om huruvida substantivet ska stå i bestämd form eller inte när bestämdheten redan framgår av en fristående artikel. (Ekerot 2011 s. 148–149). Bolander (2001 s. 98) påpekar att i en nominalfras med adjektiv markeras bestämdheten tre gånger.

5.2 Nominalfraser

Nominalfrasen (understruken nedan) används för att beteckna en referent som kan vara en levande varelse, ett föremål, en substans eller något abstrakt såsom en egenskap eller en händelse. Nominalfrasens huvudord (med fet stil nedan) är ett substantiv, ett egennamn eller ett substantiviskt pronomen. Huvudordet kan ha olika framför- eller efterställda attribut (kursiverade nedan). Nominalfrasen fungerar som subjekt eller objekt i satsen eller bestämmer en preposition. (SAG 3 s. 11).

Det stora rummet är bra.

Jag tar *det stora rummet*.

i *det stora rummet*

Nominalfraser kan vara definitiva eller indefinita. Definita (bestämda) nominalfraser används för att beteckna en företeelse som lyssnaren eller läsaren kan identifiera i kontexten (Hultman 2003 s. 206). Bestämda nominalfraser innehåller ett framförställt bestämt attribut. De kan också utgöras av endast substantiv i bestämd form eller ett bestämt substantiviskt pronomen. Några bestämda nominalfraser saknar substantiviskt huvudord och det finns tre typer av dem: personbeteckningar, t.ex. *den sjuka*, uttryck för icke-räknebara företeelser, antingen abstrakta såsom *allt det goda* eller konkreta, såsom *det söta* samt nominalfraser med underförstått huvudord, t.ex. *Flugsvampar är giftiga*, *i synnerhet den vita [flugsvampen]* och *den lömska [flugsvampen]*. Sådana nominalfraser

kan även ha efterställda attribut: *det nya inom pedagogiken*. (Hultman 2003 s. 217). En definit nominalfras kan vara med eller utan definit attribut eller med obestämd eller bestämd form. En till typ av definita nominalfraser är så kallade komplexa definita nominalfraser, som har ett inledande pronominent attribut, dvs. ett totalitetspronomen eller *själva*. (SAG 3 s. 15–24). Definita attribut är t.ex. *den, den här*, possessiva pronomen, *båda, samma* och *nästa* samt pronomen på *-dera* (t.ex. *ingendera*). Obestämda attribut däremot är t.ex. *vilken, ingen, varje* och *sådan*. Attribut som kan användas i både definita och infinita nominalfraser är kvantitativa, jämförande och ordnande pronomen samt räkneord såsom *all, annan, första* och *fyra*. (Hultman 2003 s. 207). Nedan finns exempel på olika slags definita nominalfraser.

<i>cykeln</i>	(bestämd form utan definit attribut)
<i>den här lilla cykeln</i>	(bestämd form med definit attribut)
<i>samma cykel</i>	(obestämd form utan definit attribut)
<i>Bengts cykel</i>	(obestämd form med definit attribut)
<i>alla (de nya) cyklarna</i>	(obestämd form med ett inledande pronominent attribut)

Indefinita (obestämda) nominalfraser syftar i sin tur på något som inte behöver kunna identifieras (Hultman 2003 s. 206). De kan bestå av ett substantiv eller ett substantiviskt pronomen och ha framför- eller efterställda attribut. Även de kan sakna substantiviskt huvudord på samma sätt som bestämda nominalfraser. (Hultman 2003 s. 218).

5.3 Referentialitet

Det är viktigt att skilja mellan form och betydelse beträffande svenskans bestämdhet. Även om substantivet står i obestämd form, kan betydelsen vara bestämd. T.ex. efter possessivpronomen används substantiv i naken form: *Pernillas katt*. (Bolander 2001 s. 98). Referentialitet betyder förhållandet mellan nominalfrasen och dess avsedda referent, dvs. den eller det som frasen syftar på (katten). Referentialitet kan delas in i fyra grupper enligt SAG: definit betydelse, indefinit betydelse, svagt referentiell betydelse och interrogativ betydelse. (SAG 3 s. 150). Svagt referentiell betydelse och interrogativ betydelse kan räknas under indefinit betydelse och jag förklarar dem under rubriken indefinit betydelse fast SAG behandlar dem separat.

5.3.1 Definit betydelse

Den definitiva betydelsen definieras av SAG på följande sätt: ”Semantiskt definit är den nominalfras vars avsedda referent talaren utgår ifrån att lyssnaren skall kunna unikt identifiera med hjälp av nominalfrasens beskrivning och sin kännedom om det sammanhang där referenten tänks ingå, identifikationsramen.” Identifikationsramen utgörs av den situation där nominalfrasen yttras (deixis) eller av den språkliga kontexten (anafor). (SAG 3 s. 155). Underkategorierna för definit betydelse är alltså deiktisk och anaforisk definithet.

Både deiktisk och anaforisk definithet kan vara direkt eller indirekt. Vid direkt deixis betecknas en referent som ingår i det deiktiska rummet, t.ex. *jag* om talaren, och vid indirekt deixis en referent som står i en entydig relation till något i det deiktiska rummet, t.ex. *min moster i Haparanda*. (SAG 3 s. 160). Man kan alltså säga att deiktisk bestämdhet är det när ”kändheten” sammanhänger med situationen. Anaforisk definithet är det när företeelsen har nämnts tidigare. (Ekerot 2011 s. 145). Vid direkt anafor har talaren redan nämnt referenten någon annanstans i texten, t.ex. *Per har skrivit en bok om dagmaskar. Han ska disputerar på den i maj*. Sådana fall är väldigt vanliga i svenska skolgrammatikor men inte i naturliga språkbruket (Wijk-Andersson 1994 s. 381). Vid indirekt anafor kan en referent identifieras eftersom den står i relation till en annan referent som är textuellt unikt identifierbar, t.ex. *Han köpte ett bord och en soffa. Benen på bordet var skadade*. (SAG 3 s. 163–165). Dessutom är anaforen antingen grammatiskt bunden eller fri. Bunden anafor betyder att man använder reflexiva, reciproka och relativa pronomen, såsom *sig*, *varandra* och *vilken*. Vid fri anafor är referenten den enda i det textuella rummet som passar in på nominalfrasens beskrivning. (SAG 3 s. 162–163). Definita nominalfraser kan även ha generisk betydelse, vilket betyder att nominalfrasen refererar till hela den art eller klass som nominalfrasen beskriver, t.ex. *mammuten*. Den definitiva generiska nominalfrasen bygger på deixis. (SAG 3 s. 161).

5.3.2 Indefinit betydelse

Enligt SAG är ”en nominalfras vars referent talaren dock inte utgår ifrån att lyssnaren kan unikt identifiera utifrån nominalfrasens beskrivning” semantiskt indefinit (SAG 3 s. 169). För indefinit betydelse är underkategorierna icke-specifik och specifik indefinit betydelse och därtill kan svagt referentiell och interrogativ betydelse räknas under den. Icke-specifik indefinit betydelse förekommer

i negerade och besläktade satser som betecknar tänkta sakförhållanden, t.ex. *Det kom aldrig någon komet* eller satser som har modal betydelse, t.ex. *Tänk om det kommer en komet!* Specifik indefinit betydelse handlar om att det finns en referent som talaren förutsätter existerar. Ibland kan fallet vara att både lyssnaren och talaren identifierar referenten, på grund av t.ex. en särskild kategoritillhörighet. (SAG 3 s. 170–171).

Med svagt referentiell betydelse menas att en indefinit nominalfras används utan att någon faktisk eller tänkt referent avses, t.ex. *Min bror är (en duktig) smed*. Typiskt är att pronomen eller predikativet inte kongruensböjs utan används i s.k. naken form. Med svag referens är det ofta oklart om nominalfrasen är avsedd som indefinit eller definit och båda är i princip korrekta. De flesta av dem har ändå snarast indefinit betydelse (t.ex. *skaffa sig körkort* $\approx$ *skaffa sig ett körkort*) och vissa definit betydelse (*ligga på rygg* $\approx$ *ligga på ryggen*) (SAG 3 s. 175–176). Interrogativ betydelse står också nära den indefinita betydelsen (SAG 3 s. 183). Vid interrogativ betydelse antar talaren att det i satsen angivna sakförhållandet gäller för åtminstone någon referent av den sort som beskrivs i nominalfrasen, t.ex. *Vem av er köpte skotern?* (SAG 3 s. 182–183).

Även indefinita nominalfraser kan ha generisk betydelse. Den indefinita generiska betydelsen har antingen individuativ nominalfras i singularis med obestämd artikel, t.ex. *en persondator*, pronomen *man/vem som helst/vad som helst*, individuativ nominalfras i pluralis utan kvantitetsattribut, t.ex. *persondatorer* eller dividualiv nominalfras utan kvantitetsattribut, t.ex. *kunskap*. (SAG 3 s. 173–174).

5.4 Svenskans species jämfört med finskan och engelskan

Fast finska språket saknar artiklar, finns species i språket som semantisk kategori. Oftast uppfattas nominalfraser som antingen indefinita eller definita, vilket syns i kontexten. Kontexten är viktig också i svenskan där artikeln kongruerar med nominalfrasens speciesbetydelse. Ibland kan species i finskan uttryckas även syntaktiskt, morfologiskt eller lexikaliskt med hjälp av pronomen. I svenskan uttrycks bestämdheten morfologiskt eller lexikaliskt med hjälp av bl.a. artiklar, pronomen och adjektivets svaga och starka form. (Sundman 1994 s. 350–351). Även kasusformerna nominativ och partitiv samt possessivsuffix kan vara ett uttryck för bestämdheten:

Pohjois-Norjan teollisuuteen on hakeutunut suomalaista työvoimaa.

Finsk arbetskraft har sökt sig till industrin i Nordnorge.

Suomalainen työvoima on hakeutunut Pohjois-Norjan teollisuuteen.

Den finska arbetskraften har sökt sig till industrin i Nordnorge.

(Sundman 1994 s. 355).

Om man inte behärskar svenskans morfologiska system och dess semantiska grunder, brukar man använda den oböjda och artikellösa formen, ”nakna” formen för ofta. Det är väldigt typiskt bland nybörjare och ännu senare i inlärningsprocessen saknar man en distinktionsförmåga i speciesvalet, ibland väljer man rätt och ibland fel. Eftersom bestämdhet är en dold kategori i finskan, tar det en längre tid innan en finskspråkig inlärare behärskar svenskans speciessystem. (Pitkänen 1980 s. 32).

Eftersom finländare som lär sig svenska oftast kan engelska, påverkar även engelskans bestämdhetsystem inläringen av svenskans system. I engelskan betecknas bestämdheten endast med fristående artiklar *a* eller *an* i obestämd form och *the* i bestämd form, dvs. det finns inga bestämdhetsändelser. Den bestämda artikeln är alltså samma för alla substantiv oberoende av genus eller numerus. Attributen i nominalfraser kongruensböjs inte, t.ex. *a red house, the red house, red houses, the red houses*. Dessa saker gör att svenskans dubbla bestämdhet kan kännas konstig och svår för en inlärare. Svenskan och engelskan har många likadana regler gällande användningen av bestämdhetsformer. Det finns ändå en del regler som skiljer sig. Ett exempel på dem är substantiv i predikativ ställning: i engelskan har man obestämd artikel men i svenskan naken form, t.ex. *She is a doctor* respektive *Hon är läkare*.

5.5 Tidigare forskning kring species i inlärarvenska

Feltyper kring species och artikelbruk som Pitkänen (1980 s. 33) har fått fram med hjälp av felanalysen i sin undersökning med finska invandrarelever i Sverige är utelämnning av obestämd artikel (*gammal man*), utelämnning av bestämd fristående artikel (*gamla mannen*) och en ogrammatisk blandform (*en gamla man*). Därtill hittade han fel i bruket av bestämd form vid pronomenet *denna* (*denna gången*) och samma gäller *nästa*. Pitkänen (1980 s. 46) konstaterar att morfosyntaxen hör till de besvärligaste inlärningsmomenten i svensk grammatik. Pitkänen (1982b s. 283) betonar att stimulansen på svenska hjälper invandrareleverna att få genus- och speciesformerna rätt relativt snabbt. Genus- och speciesfelen minskar betydligt i antal efter 2,5–2 års vistelse i Sverige. Pitkänen undersökte även en elevgrupp i Tammerfors, och de gjorde mycket mer fel i genus och species än de som hade flyttat till Sverige. Speciessystemet är invecklat hos finska skolelever och invandrarelever

som har nyligen flyttat till Sverige och Pitkänen skiljer fyra olika felstrategier. Den första är s.k. pidginspecies, dvs. att grundform används i stället för obestämd form med fristående artikel (t.ex. *gammal man* i stället för *en gammal man*) eller i stället för bestämd form (t.ex. *gammal man* i stället för *den gamla mannen*). Den andra handlar om att konstruktionen är grammatiskt rätt men fel form väljs i kontexten, dvs. obestämd form när det skulle vara bestämd betydelse och tvärtom. Den tredje strategin kallas för banditspecies som betyder speciesböjning i nominalfras med adjektivattribut, t.ex. *en fint dag* i stället för *en fin dag*. Den fjärde felstrategin är hybridformer som visar att svenskans formsystem är inte alls bekant för inläraren, t.ex. *en gubben*.

Nyqvist (2013b) har i sin doktorsavhandling undersökt hur bruket av species och artiklar utvecklas i finskspråkiga elevers inläraarsvenska i årskurserna 7–9. Detta har hon gjort med hjälp av uppsatser, ett grammatiktest och muntlig bildbeskrivning (s. 16). Både i uppsatserna och i den muntliga uppgiften var det vanligaste speciesfelet överanvändning av naken form och det nästvanligaste felet överanvändning av bestämd form. I det grammatiska testet skulle informanterna också motivera sina val med egna ord, och den vanligaste motiveringen var att den ena formen låter bättre än den andra. Den enda regeln som de kunde formulera var ”bestämd form används när substantivet nämns för andra gången”. (s. 185–186). Denna regel betonas allför mycket i undervisningen och inte bara i svenskan utan också i andra främmande språk såsom tyska och franska (Nyqvist 2013a). De viktigaste resultaten var att det är lättare att välja species än att använda rätta bestämdhetsändelser och artiklar och att det hände ingen nämnvärd utveckling i informanternas produktion på tre år (Nyqvist 2013b s. 192–193). Nyqvist (2013a) betonar att bestämd form singularis är vanligare i det verkliga språkbruket än obestämd form singularis eftersom man pratar oftast om bekanta saker. Därför anser Nyqvist att det borde också läras ut först och läromedlen borde bygga mer på det verkliga språkbruket. Reglerna som lärs ut fungerar bara delvis och övningarna är för mekaniska.

Nyqvist (2015 s. 75) har undersökt bestämdhetsformer även hos vuxna svenskinlärare, nämligen finskspråkiga universitetsstuderande. Nyqvist analyserade en skriven uppgift som ingick i deras obligatoriska språkstudier och märkte att de behärskade obestämd form singularis och nominalfraser med possessiva attribut bra men hade flera problem med bestämd form singularis. Universitetsstuderandenas texter jämfördes även med grundskoleelevers texter och det visade sig att universitetsstuderandena hade större problem med speciesvalet än grundskoleeleverna. Bestämd form singularis med adjektivattribut var fortfarande svårast för avancerade språkinlärare, dvs. universitetsstuderandena.

Nyqvist har tillsammans med Sundman (2012 s. 154) undersökt användningen av tidsuttryck i uppsatserna som Nyqvist studerade i sin doktorsavhandling. Resultaten visade att den vanligaste feltypen i tidsuttryck är just speciesfel. Svårast var tidsuttrycken med veckodagar eller månader. Tidsuttrycken är ofta lexikaliserade och lärs in som helheter eftersom substantivets form i dem följer inte några produktiva regler. De flesta är prepositionsfraser som har ett substantiv som rektion, t.ex. *på sommaren, i morgon*. (Nyqvist & Sundman 2012 s.145)

I Karppinen och Sarkkinens (1995 s. 49) kartläggning av riksomfattande prov i svenska år 1994 konstateras att en tredjedel av alla grammatikfel i proven som var 233 stycken handlade om speciesformer. Av dem handlade 40 stycken om fel bestämdhetsform och 16 stycken om fel böjning av adjektivattribut.

Rajalahti (2013) har i sin biämnesavhandling undersökt species i skoluppsatser skrivna av finska gymnasister samt invandrarungdomar som har flyttat till Sverige. Hon ville få fram hur stor andel av alla nominalfraser i uppsatserna som hade rätt bestämdhetsform, om finska studerande gör flera fel samt hurdana feltyper det fanns i materialet. Hon kom fram till att de finska studerandena hade fler problem med species än de svenska. Mer än 95 % procent av alla nominalfraser hade rätta speciesformer i invandrarnas texter medan ungefär 88 % av finska gymnasisternas nominalfraser hade rätta former. Feltyperna som Rajalahti hade klassificerat var obestämd form utan obestämd artikel, obestämd form i stället för bestämd form, obestämd form med bestämd artikel samt bestämd form i stället för obestämd form. De finska informanterna överanvände obestämd form men de svenska gjorde det motsatta, alltså överanvände bestämd form.

Axelsson (1994) hade informanter med finska, polska eller spanska som modersmål i undersökningen för sin doktorsavhandling. Dessa informanter var vuxna som hade vistats i högst fem år i Sverige och lärde sig svenska som L2. (Axelsson 1994 s. 4–5). De deltog i tre intervjuer under kursen och på basis av dem undersökte Axelsson hurdana nominalfraser de använder och hurdana fel som uppstår samt hurdana skillnader det finns mellan informanterna med olika modersmål och kunskapsnivåer. (Axelsson 1994 s. 5–7). Nominalfraserna har Axelsson indelat i nio typer och ytterligare i tre kategorier som bildar en svårighetshierarki. Informanterna behärskade första kategorin som innefattar egennamn, nakna former och substantiv med ett possessivt eller indefinit attribut. (Axelsson 1994 s.

99). Mer krävande var den andra kategorin som består av bestämd respektive obestämd form singularis och substantiv med definit attribut. Där var korrekthetsprocenten cirka 60 %, och mer avancerade inlärare behärskade bättre den här typen av nominalfraser. Tredje kategorin var svårast och innehåller indefinita och definita nominalfraser med ett adjektivattribut. (Axelsson 1994 s. 72). Korrekthetsprocenten i de indefinita fraserna var cirka 33 % och i de definita fraserna endast cirka 21 % (Axelsson 1994 s. 99). De finska informanterna hade mest svårigheter med possessiva och indefinita attribut där de oftast använde bestämd form i stället för obestämd form (Axelsson 1994 s. 35, 49). Resultaten visade även att de finska informanterna lärde sig bestämd form tidigare, möjligen tack vare finskans många böjningsändelser (Axelsson 1994 s. 42). I nästa kapitel behandlar jag språkinläring.

6 Språkinläring och fel

Det här kapitlet handlar om språkinläring, speciellt andraspråksinläring samt felens betydelse i inlärningsprocessen. Jag förklarar dessutom vad en viktig teori om andraspråksinläring, nämligen processbarhetsteorin, innebär.

6.1 Andra- och främmandespråksinläring

Ett andraspråk (L2) lärs in efter att en har utvecklat sig ett förstaspråk (L1) (Sigurd & Håkansson 2007 s. 150). Därtill kan andraspråksinläring definieras med att det sker i det land där språket talas, och innebär en socialisation in i språket. Ett främmandespråk (FL) däremot lärs in utanför språkmiljön, typiskt i skolan, högskolan eller på språkkurs (Dahl 2000 s. 282). Dahl skiljer andraspråks- och främmandespråksinläring åt med t.ex. att ett främmandespråk lärs in genom att studera grammatikregler och glosor och under ledning av en lärare samt med stöd av läroböcker medan ett andraspråk lärs in genom användning och inläringen är talspråksbaserad. Inläring som sker genom undervisning kallas för formell inläring medan inläring genom kontakt med språket kallas för informell inläring. Ett andraspråk kan läras in på båda sätten. (Hammarberg 2004 s. 26). Klein (1986) använder termerna spontan och styrd inläring (Ellis 1994 s. 12). Svenskan lärs in genom undervisning i finska skolor på samma sätt som främmande språk. Många finskspråkiga elever hör och ser inte svenska i sin omgivning vilket gör att inläringen sker endast formellt. Ur denna synvinkel kan svenskan ses som ett främmande språk i finska skolor men terminologiskt sett är svenskan det andra inhemska språket när det gäller skolor och förvaltning i Finland.

Man brukar även skilja mellan lingvistisk kompetens och performans. Enligt Chomsky (1965) består kompetensen av mentala representationer av språkets regler som bildar en inre grammatik. Performansen består i sin tur av användningen av denna grammatik. (Ellis 1994 s. 12–13).

Oftast når andraspråksinlärare inte upp till samma språkliga nivå som förstaspråksinlärare och t.ex. uttalet blir kanske aldrig som hos förstaspråksinlärare. Andraspråksinlärare kan även använda annorlunda konstruktioner och blanda ihop språk. (Sigurd & Håkansson 2007 s. 150). Man kan säga att inläringen stannar av så att språket skiljer sig mer eller mindre från målspråket. Denna version av språket som inlärare bygger upp kallas för interim- eller inlärarspråk. Inlärarens andraspråk började ses som ett eget system på 1960-talet och dess framväxt som en konstruktiv process med inläraren som aktör. Inlärarspråket är ett successivt tillväxande system som är mer variabelt och föränderligt än primära språk samt har egna regelbundenheter som inte alltid stämmer med målspråkets regelbundenheter. Inläraren bygger upp och reviderar sitt språk genom att anta språkets regler med hjälp av medfödda språkinlärningsverktyg och språklig input från omgivningen. (Hammarberg 2004 s. 27–29).

Forskning kring andraspråksinläring har fått sin inspiration från förstaspråksinläring och har också påverkats av Chomskys teser om L1-inläring. Inlärarens egen förmåga fick större betydelse och man började analysera inlärarens totala produktion i stället för fel. (Sigurd & Håkansson 2007 s. 151). Det var på 1970-talet när andraspråksforskning kom ordentligt i gång och man började studera inlärarspråket. Den ökande invandringen i Sverige ökade behovet att veta mer om svenskundervisningen för invandrare, både vuxna och barn. (Hammarberg 2004 s. 25)

6.2 Processbarhetsteorin

Utveckling av svenskans grammatiska strukturer hos andraspråksinlärare kan beskrivas med processbarhetsteorin av Manfred Pienemann (1998). Grundtanken bakom teorin är att inläraren kan producera bara sådana strukturer som hen kan processa. Pienemann ser språkinläringen som en process där inläraren utvecklar procedurala färdigheter. Språkproducering i realtid kräver att man hittar ord väldigt snabbt samt att strukturer är möjliga att producera utan särskilt beaktande eftersom dessa processer sker i korttidsminnet vars kapacitet är begränsad. Processerna måste automatiseras för att det skulle gå tillräckligt snabbt. I processbarhetsteorin följer olika grammatiska procedurer en

viss ordning enligt vilken de aktiveras under språkinläringen. Varje procedur ska behärskas för att man ska kunna lära sig nästa procedur. (Pienemann 1998 s. 4–6).

Inlärningsprocessen beskrivs med hjälp av fem steg, varav de första handlar om enstaka ord och dess böjningsformer och de senare uttrycker grammatiska relationer. Vid första steget är det ord som gäller, inga böjningar eller artiklar än. Vid andra steget lär inlära sig att processa olika ordklasser och böjningsformer såsom bestämdhets- och pluralformer. Eftersom svenskan har flera olika former för samma funktion, är det vanligt att inlära sig överanvänder någon av dem. På nivå 3 utvecklas kongruensmorfologin inom frasen. Detta leder till att inlära sig kan processa fraser och skiljer grammatisk information mellan orden, vilket i praktiken betyder att inlära sig kan t.ex. böja adjektiv och substantiv rätt i en nominalfras beroende på om det är bestämd eller obestämd form, singularis eller plural. På den fjärde nivån kan inlära sig redan V2-ordföljden och t.ex. använda predikativ kongruens, alltså klarar sig på satsnivån. Det sista steget, nivå 5, handlar om att klara av skillnaden mellan huvud- och bisatser, dvs. hela meningen. (Håkansson 2004 s. 154–158). Nedan finns en tabell om stegen enligt processbarhetsteorin. Med tanke på species och artikelbruk är de viktigaste stegen nivåerna 2–3, eftersom de handlar om att lära sig att böja ord i species och så att orden kongruerar med varandra i en fras.

Tabell 2: Utvecklingsnivåer för svenska enligt processbarhetsteorin
(Håkansson 2004, ur Pienemann & Håkansson 1999)

Nivå	Morfologi	Syntax
5. Grammatisk information mellan satser, skillnad mellan huvudsats och bisats		Negationen före verb i bisats
4. Grammatisk information inom satser, mellan fraser	Kongruens (predikativ)	Inversion i satser med framförställt adverb (verbet alltid på andra plats)
3. Grammatisk information inom fraser, frasmorfologi	Kongruens (attributiv)	Adverbial + subjekt före verb
2. Ordklass, lexikal morfologi	Plural, bestämdhet, presens, preteritum, etc.	Kanonisk ordföljd (oftast subjekt före verb)
1. "ord"	Oböjda former	Enstaka konstituent

6.3 Felens betydelse

Alla som lär sig ett nytt språk gör fel men även modersmålstalare gör fel. Inlärarnas fel är dock oftast annorlunda än modersmålstalarnas. Vi bedömer varandras språkkunskaper på basis av mängden av fel fast de inte alltid berättar om den riktiga språkliga nivån. Man kan undvika fel genom att använda endast sådana ord och strukturer som man säkert kan och ta inga risker. Därtill kan t.ex. nervositet, trötthet och stress få en att göra flera fel än vanligtvis. Fel är ändå ett bra sätt att få information om kvaliteten av inlärarens kunskaper och vad hen ännu ska lära sig. Då får man även information om vad som borde tas med eller betonas mer i undervisningen. (Corder 1976 s. 260–262).

Enligt Corder (1981 s. 10–11) är fel (*errors*) betydelsefulla på tre olika sätt: 1) de berättar inläraren hur mycket hen har lärt sig, 2) de berättar forskare hur språket lärs in samt 3) de fungerar som redskap för att lära sig målspråkets regler. Felanalysens fokus var traditionellt på pedagogiken och utvecklingen av undervisning fram till 1970-talet men därefter intresserade man sig mer för själva inlärningsprocessen (Ellis 1985 s. 51–52).

Felen kan alltså ses som en positiv produkt som ger respons om inläring. I felanalysens mest avancerade form skulle man kunna utföra en allmän analys om hela lingvistiska performansen, inte bara avvikelserna. Då skulle man dock tala om performansanalys. (Meriläinen 1984 s. 6). Corder (1981 s. 8–10) var aktiv i att skapa mer positiv inställning till fel och han betonade att felen visar att det pågår inläring. Inställningen till fel har varierat enligt aktuella teorier och t.ex. behaviorismen såg fel som dåliga vanor från modersmålet som kommer med i det nya språket (Corder 1981 s. 1). I följande kapitel kommer jag att analysera felen i mitt material enligt riktlinjerna i felanalys.

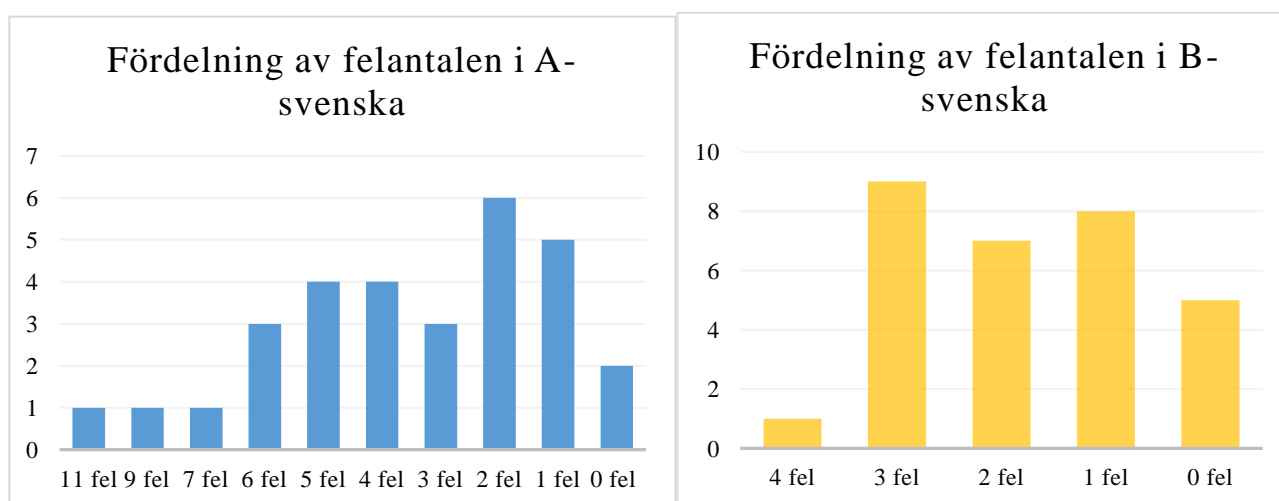
7 Analys och resultat

I detta kapitel analyserar jag uppsatserna med hjälp av felanalysen. Jag redogör för hur många fel jag har hittat i texterna och hur jag har kategoriserat dem. Sedan går jag igenom varje kategori och förklarar hurdana fel som finns med i kategorierna samt vilka fel som är typiska för informanterna. Jag visar exempel från uppsatserna för att åskådliggöra resultaten. Till slut jämför jag lärokurserna med varandra och berättar hurdana skillnader det fanns mellan felen i dem.

7.1 Antalet fel i uppsatserna

Trots att kategorin species består av både form och betydelse, har jag koncentrerat mig på formen eftersom det är det som betonas i svenskundervisningen i skolan. Jag har alltså avgjort om något är rätt eller fel på basis av formen som skribenten har använt.

Totalt hittade jag 160 species- och artikelbruksfel i 60 uppsatser. I den långa lärokursens uppsatser hittade jag sammanlagt 107 bestämdhetsfel, vilket betyder ungefär 4 fel per informant i genomsnitt. Det finns 0–11 fel per informant. Två uppsatser har inga fel och en uppsats har 11 fel. Typvärdet för antalet fel är 2, vilket betyder att det vanligaste antalet fel är 2. I den medellånga lärokursens uppsatser hittade jag däremot sammanlagt 53 fel, vilket motsvarar ungefär 2 fel per informant i genomsnitt. Högsta antalet fel är 4 och det finns även uppsatser utan bestämdhetsfel. Fem uppsatser har inga fel och en uppsats har 4 fel. Typvärdet för antalet fel är 3. Figurerna nedan visar hur felantalen är fördelade i respektive lärokurser.

Figur 1: Fördelning av felantalen i A- respektive B-svenska

Antalen fel kan ändå inte direkt jämföras med varandra eftersom texterna i A-svenskan är ungefär dubbelt så långa som i B-svenskan, i genomsnitt 1036 respektive 510 tecken. Likaså finns det dubbelt så många fel i A-svenskans än i B-svenskans texter. Därutöver är det stor variation i längd inom en lärokurs: 700–1100 respektive 400–550 tecken. Längre texter och mer krävande teman ökar naturligtvis frekvensen för fel i den långa lärokursens uppsatser.

7.2 Felkategorierna och typiska fel i uppsatserna

De 160 felen har jag delat in i fyra huvudkategorier: obestämd form i stället för bestämd form (1), bestämd form i stället för obestämd form (2), artikelfel (3) samt kongruensfel (4). Varje kategori har tre till fyra underkategorier (a-d). Kategorierna är följande:

1. Obestämd form i stället för bestämd form

- a) Direkt anafor (*kameror*, senare i texten även *kameror*)
- b) Prepositionsuttryck (*under helg*)
- c) Attribut som kräver bestämd form (*förra vecka*)
- d) Övriga (*njöt vi av snö*)

2. Bestämd form i stället för obestämd form

- a) Possessivattribut (*sina kompisarna*)
- b) Andra attribut som kräver obestämd form (*olika sätten*)
- c) Övriga (*två proven*)

3. Artikelfel

- a) Naken form i stället för bestämd form (*betydelse av urvalsprov*)
- b) Naken form i stället för obestämd form (*behov för maskin*)
- c) Bortfall av obestämd eller bestämd artikel (*på tryggt sätt*)
- d) Överanvändning av obestämd eller bestämd artikel (*de problemen*)

4. Kongruensfel

- a) Adjektiv i fel form (*det nuvarande politiskt systemet*)
- b) Bortfall av bestämd slutartikel (*de förhistoriska tider*)

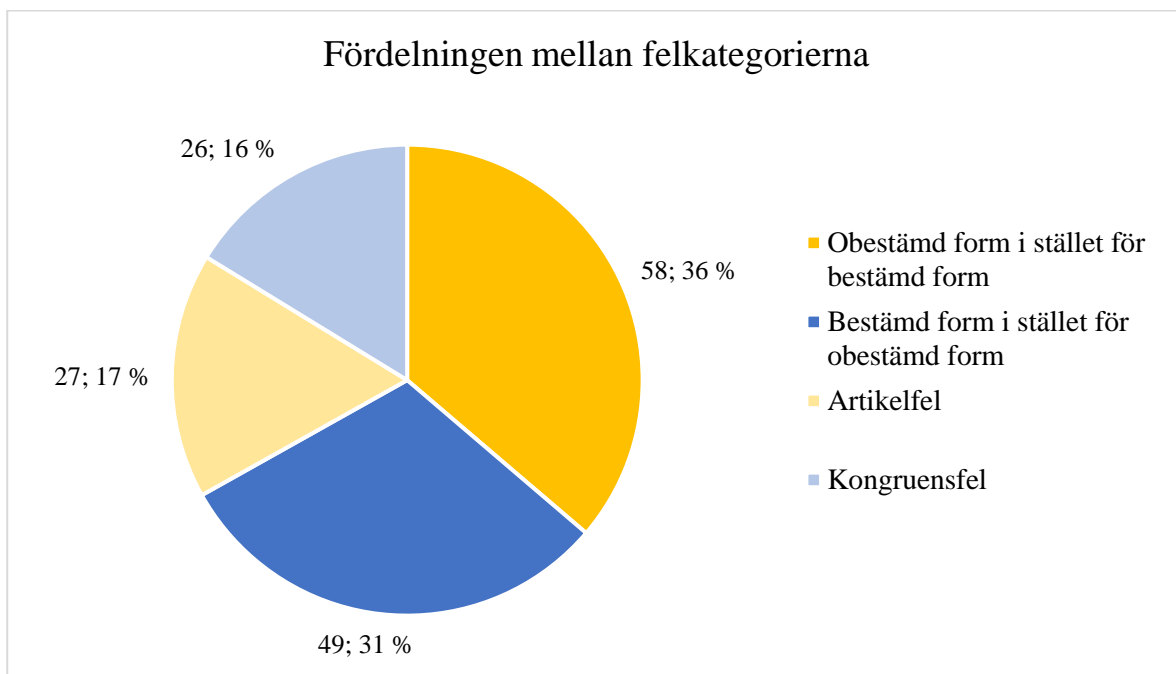

c) Genusfel (*den första året*)

d) Övriga (*den nya valsysten*)

Kategorierna är delvis överlappande och jag satte in varje felaktig nominalfras bara i en grupp. Det finns t.ex. nominalfraser där det finns flera kongruensfel i en och samma fras och de har då hamnat i underkategorin 4d. Därtill finns det exempelvis nakna former i både huvudkategorierna 1 och 3 men skillnaden är att i kategorin 3 står de ensam utan attribut eller prepositioner m.m. och därför har de inte kunnat sättas in i någon av de tidigare kategorierna. I denna avhandling anses som nakna former alltså indefinita substantiv i singularis utan obestämd artikel, attribut eller ändelser. Dessutom framträder t.ex. kongruensfel naturligtvis även i andra kategorier men de fel som hör till kongruensfel-kategorin har rätt species men alla ord i nominalfrasen har inte böjts rätt.

Största huvudkategorin är obestämd form i stället för bestämd form (58 fel), näst största bestämd form i stället för obestämd form (49 fel), nästminsta artikelfel (27 fel) och minsta kongruensfel (26 fel). Figuren nedan illustrerar huvudkategoriernas storlekar jämfört med varandra.

Figur 2: Fördelningen mellan de fyra huvudkategorierna.

Med tanke på siffrorna är de mest typiska felen direkt anafor (18 fel), attribut som kräver obestämd form (18 fel), naken form i stället för bestämd form (16 fel) och prepositionsuttryck (14 fel). Dock är några kategorier mer specifika än andra vilket gör att man inte kan jämföra endast siffrorna blint. Trots att t.ex. kategorierna direkt anafor (1a) och prepositionsuttryck (1b) är relativt specifika, är de ändå bland de största. I följande avsnitt kommer jag att gå igenom varje felkategori och förklara felen i dem med hjälp av exempel. I exemplen har jag understruckat den felaktiga formen som jag då behandlar.

7.2.1 Obestämd form i stället för bestämd form

I den första och största huvudkategorin ingår sammanlagt 58 fel varav 40 är från A-svenskan och 18 från B-svenskan. De är indelade i fyra underkategorier. Den första underkategorin (1a) består av fel som handlar om direkt anafor (ex. 1–2), alltså skribenten har redan nämnt referenten någon annanstans i texten (SAG 3 s. 163). Det är märkligt att det fanns hela 23 fel av detta slag eftersom det är det fallet av bestämdhet som betonas i skolundervisningen. De här substantiven är antingen räknebara substantiv i pluralis eller oräknebara substantiv, eftersom alla räknebara substantiv i singularis har jag kategoriserat som nakna former i huvudkategori 3. Den här typen av fel kan hittas särskilt i A-svenskan, nämligen alla förutom ett av dem finns i den långa lärokursens uppsatser. Referenten kan till och med har nämnts flera gånger men ändå alltid i obestämd form. Dock blir det mer repetition i längre uppsatser än i B-svenskans korta uppsatser och sådana här fel kan finnas även i andra kategorier. I felen i den här kategorin är direkt anafor ändå den enda orsaken varför bestämd form borde ha använts. I den här kategorin ingår även sådana substantiv som borde stå i bestämd form av någon annan anledning men har nämnts redan tidigare i texten och skribenten borde därför ha vetat att använda bestämd form. I några fall har informanten till och med använt obestämd och bestämd form växelvis, antagligen slumpmässigt (ex. 3).

1. Det finns övervakningskameror i alla platser. Om mobiler kan inte lyssna oss, ser övervakningskameror åtminstone vad vi gör och var vi är. ...

Övervakningskameror på offentliga platsor minskar brottslighet, så det är bättre att de finns. (A14)

2. Sömn spelar en viktig roll eftersom det hjälper att orka genom hela dagen. Med hjälpet av sömn kan både hjärnan och hjärtan fungera och man orkar bättre. (B30)

3. Det betyder att om din barn vill spela med ditt telefon eller surfplatta du kan bara knäppa av nätet och låt dom spela något utan nät. [...] Min poäng är att man ska inte säga att barnen blir påverkad av nätet om man inte gör något åt saken. [...] Då måste du bara vakta dina barn när dom använder nät och allt skulle gå helt bra. (A19)

I den andra underkategorin (1b) finns speciesfel i olika prepositionsuttryck och de flesta uttrycker tid eller plats. De är 14 stycken och endast 4 av dem var i A-svenskans texter. Ett fel som återkommer flera gånger är prepositionsfrasen *i vardagar* även om rubriken hette ”att orka bättre i vardagen” (ex. 4). Förutom speciesfelet är substantivet i pluralis i stället för singularis. Därtill fanns det fel såsom *på morgon* (ex. 5) eller *ute i natur*, (ex. 6) där substantivet står i obestämd eller naken form i stället för bestämd form.

4. Idag ska jag prata lite om att hur jag orkar i vardagar. (B24)

5. Det är också en bra idè att börja varje dag med stor frukost och tar tid på morgon för läsa tidningar. (B10)

6. Nu för tiden finns det många stora staden var luften är förorenad och människor kan inte vara ute i natur. (B11)

Felen i den tredje underkategorin (1c) är substantiv i obestämd form efter sådana attribut, i dessa fall pronomen, som kräver bestämd form. Det finns endast 2 fel av den här typen, båda i B-svenskans texter, men jag valde ändå att ha en egen underkategori för dem för att skapa jämförelse till attribut som kräver obestämd form. Den kategorin är mycket större än denna vilket är naturligt med tanke på att inlärare oftast föredrar obestämda/nakna former. *Förra* är ett ordinativt pronomen (ex. 7) och med det används substantivet i bestämd form, oftast utan bestämd artikel (SAG 2 s. 458). Demonstrativt *den* (ex. 8) fungerar på samma sätt som *den här*, substantivet står alltid i bestämd form (SAG 2 s. 322).

7. Förra vecka var jag väldigt trött! (B20)

8. ... har du haft en paus den dag? (B29)

Fjärde underkategorin (1d) innehåller blandade fel där substantivet står i obestämd form i stället för bestämd form. Eftersom obestämd form pluralis inte betraktas som naken form är dessa fel i pluralis eller i singularis med obestämd artikel eller oräknebara substantiv. De är 19 stycken, varav 5 är från

uppsatserna i B-svenskan. Bestämd form betecknar ibland något inom en väldigt bred identifikationsram, t.ex. *mänskligheten* (ex. 9) omfattar alla människor i hela världen och borde därför stå i bestämd form (SAG 3 s. 159). I tidsuttryck såsom *under de senaste 20 åren* (ex. 10) är det bestämd form eftersom det är fråga om specifika, de förra åren.

9. Mänsklighet har kommit en lång väg från de förhistoriska tider... (A4)

10. Under senaste 20 år har världen blivit så digitalisk att det kan vara svårt för människor att hålla med i utvecklingen. (A19)

7.2.2 Bestämd form i stället för obestämd form

I den andra och näst största huvudkategorin ingår 49 fel där substantivet står i bestämd form i stället för obestämd form. 33 av dem finns i A-svenskans texter och 16 i B-svenskans texter. Felen i denna huvudkategori är delade i tre underkategorier 2a-c. Underkategorin 2a har bildats av fel i nominalfraser med possessivattribut. Possessivattribut utgörs av nominalfras i genitiv (ex. 11) eller possessivt pronomen (ex. 12) och efter det ska substantivet stå i obestämd form även om de är definitiva attribut. (SAG 3 s. 25). Sådana här fel finns 8 stycken, varav 4 i A-svenskans och 4 i B-svenskans uppsatser. Alla förutom ett av dem har ett possessivt pronomen såsom *sin*, *din* eller *vår*.

11. En av reformens bättre sidorna är att nu kan studenter koncentrera sig på studentprov. (A20)

12. Din kroppen väcker när du äter frukost och du blir piggare. (B5)

I underkategorin 2b står substantivet i bestämd form efter sådana attribut som kräver obestämd form, t.ex. *nästa*, *alla*, *denna*, *varje* och *många*. Fel av detta slag finns 18 stycken i materialet, 9 i båda lärokursernas texter. Det relationella pronomenet *nästa* (ex. 13) har bestämd form i sig och andra attribut i nominalfrasen tar bestämd form men huvudordet tar obestämd form (SAG 3 s. 21, 83). *Alla* (ex. 14) är ett totalitetspronomen som bildar en definit nominalfras (SAG 3 s. 24). *Denna* (ex. 15) är ett definit attribut men efter det står substantivet i obestämd form till skillnad från *den här*, som har ungefär samma betydelse. Efter *denna* används substantivets bestämda form bara regionalt (SAG 3 s. 17). *Varje* (ex. 16) och *många* (ex. 17) är kvantitativa pronomen och när de används som kvantitetsattribut ska substantivet stå i obestämd form (SAG 3 s. 46). Alla dessa attribut har definit betydelse men kräver obestämd form, vilket verkar orsaka problem för informanterna.

13. Till nästa veckan. (B8)
14. Jag tror alla ungdomarna har det här samma problem. (B23)
15. Dessa människorna förstår inte att statets vilja är inte folkets lycklighet. (A2)
16. Numera i vårt samhälle är det troligtvis omöjligt eftersom det finns övervakningskameror på varje gatan. (A18)
17. Många studenterna får ganska goda vitsord men de är inte tillräckligt goda för att få en studieplats. (A30)

Nästa underkategori 2c innehåller övriga fel som har bestämd form i stället för obestämd form. Det finns 23 av sådana fel i materialet varav nästan alla har hittats i den långa lärokursens texter (19). Det finns några feltyper varav det finns flera fel men inte tillräckligt många att det skulle ha lönat sig att bilda en egen kategori för dem. Ett fel i denna underkategori som förekommer flera gånger är *sociala medier* i bestämd form, antingen *median* eller *medierna* (ex. 18–19). De flesta har ändå skrivit det rätt eftersom uttrycket fanns i anvisningarna: ”De stora IT-företagen samlar in information om oss t.ex. när vi använder sociala medier”. De flesta felen i denna kategori handlar om överanvändning av bestämd form i pluralis (ex. 20). Obestämd form i pluralis används för att ange icke specificerat flertal (SAG 3 s. 44) och väldigt ofta generiskt, dvs. som allmän referens till samtliga individer eller hela klassen (SAG 2 s. 108–109). 6 av felen i den här kategorin är i singularis och 2 av dem har adjektivattribut som står i obestämd form fast substantivet står i bestämd form vilket betyder att de förutom fel species har även kongruensfel (ex. 21). I singularis används obestämd form t.ex. för att referera till hela den art eller klass som frasen beskriver, dvs. i generisk indefinit betydelse (ex. 22) (SAG 3 s. 173). Ett par substantiv av dessa som står i bestämd form borde stå i obestämd form på grund av att de har specifik indefinit betydelse. Det betyder att referenten är unikt identifierbar för skribenten men inte för läsaren (SAG 3 s. 172). Skribenten vet vilken sjukdom hen talar om men vill inte berätta det för läsaren. (ex. 23)

18. Jag hatar att dela mina egna saker till andra och därför är sociala median lite främmande till mig. (A1)
19. Det är läskigt att tänka att våra telefoner "lyssnar och ser" vad vi pratar och tittar på i sosialiska medierna. [...] Om du inte är färdig att acceptera att vår värld har blivit som den är, så då borde man kanske ta en paus från sosialiska medierna, eller inte använda dem alls. (A24)

20. Jag tycker att om man inte vill att företagen samlar ens information, använda inte det där företagens webbplats. (A22)

21. Mobilen är väldigt fin uppfinningen men den har inte bara fördelar. (A8)

22. Nuförtiden talar man mycket om reformen angående fortsätta studier: ännu fler studerande kommer att få studieplatsen på grund av sina studentskrivningar. (A25)

23. Jag insjuknade i sjukdomen, som inte kan botas, vilket betyder att jag aldrig kan bli bättre. (A13)

7.2.3 Artikelfel

Den tredje huvudkategorin består av olika slags fel i artikelbruk och med det menar jag både fristående artiklar *den/det/de* respektive *en/ett* och bestämda slutartiklar. Den här kategorin innehåller alltså såväl nakna former som nominalfraser med attribut. Det ingår 27 fel i denna huvudkategori varav 19 finns i A-svenskan och 8 i B-svenskan.

Den första underkategorin (3a) är naken form i stället för bestämd form och den består av 14 fel, varav 4 i B-svenskan, där substantivet saknar bestämd ändelse. Dessa nakna former är alltså individuativa substantiv i singularis som har inga pronominella eller genitivattribut eller ändelser (t.ex. *individ*, *telefon*). Obestämd form pluralis ses inte som naken form och sådana fel är kategoriserade i kategori 1. Dessutom är naken form likaså obestämd form men jag har valt att hålla den separat från kategori 1 och därför har jag bildat denna underkategori. Nakna former har varken fristående eller slutartiklar vilket gör att det gick att kalla felen i huvudkategorin 3 kollektivt för artikelfel. Den här kategorin är relativt stor som förväntat eftersom överanvändning av naken form är vanligt hos svenskinlärare. Reglerna om varför de borde stå i bestämd form varierar och de är i stor utsträckning samma som i kategori 1, t.ex. generisk definit betydelse dvs. referera till en hel art eller klass (ex. 24) eller att referenten redan har nämnts (ex. 25). Det finns en enda möjlig referent när man talar om klimatförändringen och därför är den unikt identifierbar och används i bestämd form (ex. 26) (Ekerot 2011 s. 145).

24. Banbrytande uppfinningar svarar på samhälles behov och nuförtiden fokuserar forskare sig för allra mer kompliserade teknologi. (A4)

25. Om skulle jag gå och följ någon hela natten och hela dagen långt, se vad han äter, vad han gillar om och vem är hans kompisar, och sälja information därefter, skulle det vara en brott. (A12)

26. Klimatförändring är ett stort problem och vi måste göra något innan det är för sent. (B11)

Det är mycket vanligare att använda naken form i stället för bestämd form än i stället för obestämd form. Jag hittade endast två sådana fall i uppsatserna, ett i A-svenskan och ett i B-svenskan. I dessa fall skulle *en* eller *någon* behövas för att uttrycka att det inte är en viss maskin eller hobby (ex. 27–28). Överanvändning av ordets grundform (naken form) på bekostnad av obestämd eller bestämd form singularis kallar Pitkänen (1982b s. 283) för pidginspecies. Det är naturligt att inläraren väljer den allra enklaste formen när hen har marginella kunskaper men måste uttrycka sig på svenska.

27. Under andra världskriget uppstodde det ett behov för maskin som kunde anlösa kryptad data. (A4)

28. Jag rekommenderar att alla börjar hobby om ni har inte gjort det tidigare. (B6)

Underkategori 3c är väldigt likadan som 3a och 3b men skillnaden är att det finns adjektivattribut i dessa fem fel. Alla förutom ett har hittats i A-svenskans uppsatser. Dessa nominalfraser har alltså rätt species men saknar antingen obestämd (*en/ett*) (ex. 29) eller bestämd artikel (*den/det*) (ex. 30). När det är fråga om bortfall av obestämd artikel, kallas det för pidginspecies (Pitkänen 1982b s. 283) såsom i förra kategorin 3b.

29. Barn i dag vet inte om sådan barndom, och jag tycker att det är tråkigt. (A9)

30. Man försöker inte förändra människornas betende på nätet med insamlade informationen utan man vill rekommendera produkter och tjänster för människor. (A7)

Sista underkategorin i den tredje huvudkategorin är överanvändning av obestämd eller bestämd artikel (3d). Det finns sex stycken fel av den här typen, 4 i A-svenskan och 2 i B-svenskan. Största delen av dem är i pluralis men utan attribut då bestämd fristående artikel *de* inte behövs men slutartikel har de här informanterna använt rätt (ex. 31). Två av felen i denna kategori är i singularis och i båda är det fråga om svagt referentiell betydelse då naken form ska användas. Den ena

nominalfrasen fungerar som predikativ (ex. 32) som ofta anger yrken, trosriktningar, politiska grupper och dylikt (SAG 3 s. 176). Den andra fungerar som objekt (ex. 33) som bildar en lexikaliserad förbindelse om att spela ett instrument (SAG 3 s. 179).

31. Det mest viktigaste är, att du tar pauser, före de pauserna hjälper dig att orka. (B2)

32. Under de senaste åren har Facebook köpt många andra sociala medier och exempelvis är en ägare till både Instagram och Whatsapp nu. (A11)

33. Om du redan har som hobbyn, börja lära sig spela till exempel en piano. (B25)

7.2.4 Kongruensfel

Den fjärde och minsta huvudkategorin är kongruensfel. Nominalfraserna i den här kategorin kan inte kategoriseras på något annat sätt eftersom ett eller flera ord i frasen står i fel form och kongruerar inte med varandra. Kategorin innehåller 26 fel varav 15 i A-svenskans uppsatser och 11 i B-svenskans uppsatser. Jag har delat in även de här felen i fyra underkategorier. Pitkänen (1982b s. 284) använder termen *banditspecies* om sådana här fel: fraserna innehåller både definitiva och indefinita drag. Felen visar svårigheten med svenskans s.k. dubbla bestämdhet och förekommer när det ingår ett adjektivattribut i nominalfrasen. Pitkänen jämför bildning av sådana nominalfraser med en spelautomat – kombinationerna genereras ofta helt slumpmässigt. Det syns också i mitt material att adjektivattribut orsakar problem för inlärnarna, fel i andra kategorier brukar inte ha några adjektivattribut förutom sådana som *förre* och *nästa*, utan står ensam eller med pronominella attribut. Det verkar så att skribenter undviker adjektivattribut men när de har använt dem, har de skrivit felaktiga former men i rätt species och då har dessa fraser hamnat i kategorin 4.

Första gruppen (4a) består av sådana nominalfraser där endast adjektivet står i fel form. De är 7 stycken, 3 från A-svenskan och 4 från B-svenskan och alla i singularform. De flesta har adjektiv i obestämd form i en definit nominalfras (ex. 34). ”Huvudregeln är att substantiv i bestämd form samt definitiva attribut kräver bestämd form hos framförställda adjektiv och adjektiviskt böjda ord” (SAG 3 s. 70). *Nästa* är ett pronomen som har bestämd form i sig och andra kongruensböjda attribut tar också bestämd form men substantiviska huvudordet står alltid i obestämd form (SAG 3 s. 21). Ett fel i denna kategori handlar om detta: substantivet *sak* står i obestämd form som det ska efter pronomenet *nästa* men adjektivet *viktig* står i obestämd form (ex. 35). Dessutom är två fel sådana

där det attributiva adjektivet står i bestämd form fast nominalfrasen är indefinit och då ska adjektivet böjas endast enligt huvudordets genus (ex. 36).

34. I vårt modern välfärd samhälle lever människor allt längre och deras olika sjukdomar blir botad. (A4)

35. Nästa viktig sak är, att göra något du älskar att göra. (B2)

36. Det är viktigt att hitta ett roliga fritidaktivitet! (B4)

Andra gruppen (4b) handlar om bortfall av bestämd slutartikel *den/de* (8 fel). 5 av dem finns i A-svenskans texter och 3 i B-svenskans texter. Informanterna har alltså markerat bestämdheten med en fristående artikel men glömt slutartikeln (ex. 37–38). Alla dessa nominalfraser har även adjektivet i rätt dvs. bestämd form.

37. Jag tycker att det inte är möjligt att bestämma vad som är "den viktigaste uppfinning". (A26)

38. Vardagarna kan vara tråkiga men om man har kreativitet och tid de kan vara de bästa dagar i livet. (B14)

Tredje underkategorin (4c) omfattar fel där nominalfrasen har rätt species (bestämd) men blandat genus. Man måste behärska både species och genus för att kunna producera korrekta nominalfraser för att t.ex. den bestämda eller obestämda artikelns form beror på huvudordets genus. Alla 3 fel i denna kategori är från informanter som har skrivit A-svenskan och alla har den fristående bestämda artikeln i fel genusform, *den* med neutralt huvudord (ex. 39) eller *det* med utralt huvudord (ex. 40).

39. Jag tror att det bara tar tid innan jag kan vara bekvämt med den digitala samhället. (A18)

40. Naturligtvis finns det också fördelar i det här grejen. (A27)

Sista underkategorin (4d) utgörs av 8 stycken, 4 från båda lärokurserna, övriga kongruensfel som innebär sådana kongruensfel där mer än ett ord står i fel form, t.ex. fel fristående artikel samt slutändelse saknas (ex. 41), och därför har de inte kunnat föras in i de andra kategorierna. Det finns

även sådana fel där slutartikeln står i fel numerusform (ex. 42) eller att det finns både obestämd fristående artikel *en* samt bestämd slutartikel *-en* (ex. 43).

41. Men att göra mer är inte alltid den bästa alternativ. (B27)
42. Till exempel är Facebook ett av de stora företaget. (A11)
43. En sagaboken är nog bättre val än nätevärld till en barn! (A28)

7.3 A-svenska och B-svenska jämfört med varandra

Antalen fel kan inte direkt jämföras mellan A- och B-svenska eftersom texterna är olika långa. Man kan ändå alltså säga att uppsatserna i den långa lärokursen är ungefär dubbelt så långa som i den medellånga lärokursen. I A-svenskan hittade jag 107 fel vilket också är dubbelt så många som B-svenskans 53. Med tanke på denna information finns det lika mycket fel i båda lärokursernas texter och även genomsnittet 4 och 2 följer det här mönstret. Dock är det större variation i felantalen i den långa lärokursen eftersom det är svårare att skriva felfritt när temat är komplexare och texten längre.

Tabell 3 nedan visar vilka fel som är typiska för respektive lärokurser. När man tittar på huvudkategorierna ser man att antalen följer ungefär den linjen att A-svenskan har dubbelt så många fel än B-svenskan. Det finns flera fel i A-svenskan i huvudkategorierna 1–3 och flera fel i B-svenskan i kategorin 4. Skillnaderna är dock inte stora och har räknats utifrån genomsnittliga längder men de berättar ändå att informanterna som har skrivit B-svenskan gör oftare fel i specieskongruensen som hör till baskunskaperna på frasnivån. Fel såsom *en sagaboken* (ex. 42) och *en stor mängden* är hybridformer som enligt Pitkänen (1982b s. 285) ”vittnar om fullständig okunnighet om svenskans formsystem”.

Felen i materialet har jag delat in i 15 underkategorier. A-svenskan har flera fel i sex underkategorier vilket betyder att B-svenskan har flera fel i nio underkategorier (understrykta i tabellen nedan). Detta är intressant eftersom man skulle kunna tro att A-svenskan hade färre fel i varje kategori. Emellertid när man tittar på alla fel i respektive lärokurser, är de lika många i proportion till längden.

Tabell 3: Antalet fel i de olika kategorierna och lärokurserna

Felkategori	A-svenska	B-svenska	Båda
1. Obestämd form i stället för bestämd form	<u>40</u>	18	58
1a Direkt anafor	<u>22</u>	1	23
1b Prepositionsuttryck	4	<u>10</u>	14
1c Attribut som kräver bestämd form	0	<u>2</u>	2
1d Övriga	<u>14</u>	5	19
2. Bestämd form i stället för obestämd form	<u>33</u>	16	49
2a Possessivattribut	4	<u>4</u>	8
2b Andra attribut som kräver obestämd form	10	<u>8</u>	18
2c Övriga	<u>19</u>	4	23
3. Artikelfel	<u>19</u>	8	27
3a Naken form i stället för bestämd form	<u>10</u>	4	14
3b Naken form i stället för obestämd form	1	<u>1</u>	2
3c Bortfall av obestämd eller bestämd artikel	<u>4</u>	1	5
3d Överanvändning av obestämd eller bestämd artikel	4	2	6
4. Kongruensfel	15	<u>11</u>	26
4a Adjektiv i fel form	3	<u>4</u>	7
4b Bortfall av bestämd slutartikel	5	<u>3</u>	8
4c Genusfel	<u>3</u>	0	3
4d Övriga	4	<u>4</u>	8
Sammanlagt	107	53	160

Det finns några väldigt tydliga skillnader mellan felantalen i de två lärokurserna (markerade med blått i tabellen ovan). Direkt anafor-kategorin innehåller fel nästan endast från A-svenskan. Båda ”övriga”-kategorierna (1d och 2c) har flera fel i A-svenskan men eftersom uppsatserna är längre där finns det

naturligtvis även flera olika sådana feltyper som inte har en egen kategori. Även en överraskande kategori är 4c, genusfel, där alla fel kommer från A-svenskan. Dock finns det genusfel även i B-svenskans texter men de har hamnat i 4d på grund av flera fel i samma fras. Även naken form (3ab) har använts mer i A-svenskan vilket är oroväckande eftersom det brukar vara vanligt bland inlärare med svagare kunskaper.

Speciesfel i prepositionsuttryck (1b) och med attribut som kräver obestämd form (2b) är däremot signifikant vanligare i B-svenskan. Någorlunda tydliga skillnader finns även i kongruensfel, speciellt i kategorierna 4a och 4d, dvs. adjektiv i fel form och övriga kongruensfel, där fraserna oftast innehåller flera fel, inklusive adjektiv i fel form. När det gäller artikelfel i kategori 3, finns det inga märkbart stora skillnader mellan lärokurserna. Största olikheten är att bortfall av obestämd eller bestämd fristående artikel hände dubbelt så ofta som i B-svenskan. Inom hela kategorin är det flera fler i A-svenskan.

Nivån och målsättningarna i A-svenskan är högre och eleverna har studerat svenska längre vilket gör att man skulle kunna tro att de behärskar grammatiken bättre. Det verkar ändå inte vara så utifrån det här materialet utan informanter som har läst den långa lärokursen gör lika mycket fel eller till och med flera fel i vissa kategorier.

Studerande av både A- och B-svenskan verkar befinna sig på processbarhetsteorins nivå 2. De känner till att det finns obestämda och bestämda former av svenskans substantiv men kan inte riktigt använda dem rätt i fraser och satser. Ibland blir det rätt och ibland blir det fel. Några blandar till och med bestämda och obestämda former i samma fras, både i A- och B-svenska, t.ex. *den viktigaste uppfinning*. Fel som *en sagaboken* där det finns både obestämd artikel och bestämd slutändelse visar att skribenten inte behärskar de lägre nivåerna i komplexitetshierarkin. Förutom bestämda och obestämda former orsakar även genus och numerus problem och det är utmanande för några abiturienter att bilda en bestämd nominalfras med adjektivattribut, t.ex. *det andra viktig saker* där den bestämda artikeln är i singularis neutrum och huvudordet i pluralis utrum obestämd form. Därtill finns det många fel där allt förutom adjektivet står i rätt form i nominalfrasen. Den här kongruensen inom en nominalfras hör till processbarhetsteorins nivå 3.

Det finns dock 7 uppsatser utan bestämdhetsfel vilket betyder att vad gäller bestämdhet kan de befinna sig på en högre nivå, men processbarhetsteorin handlar om all grammatik och dessa texter innehåller ändå andra fel från de lägre nivåerna trots att skribenterna inte har några speciesfel. Därtill kan det

vara så att de inte har använt så mycket attribut i nominalfraserna eller att deras texter är relativt korta. Det är också sannolikt att några fel är rent slarvfel vilket händer även för mer avancerade inlärare men att dessa examinander har fått M i betyg berättar att de inte behärskar allt som gymnasielärokursen innehåller.

8 Sammanfattande diskussion

Syftet med denna avhandling var att ta reda på hur mycket och hurdana fel abiturienter gör i species och artikelbruk samt hurdana skillnader det finns mellan dem som har skrivit den långa (A-svenska) respektive medellånga (B-svenska) lärokursens prov våren 2020. Jag undersökte sammanlagt 60 uppsatser, 30 från båda lärokurserna, som jag fick av Studentexamensnämnden. Uppsatserna i den långa lärokursen var i genomsnitt 1036 tecken långa och i den medellånga lärokursen i genomsnitt 510 tecken långa. Alla dessa informanter hade fått M i betyg.

Mina forskningsfrågor för den här undersökningen var följande:

1. Hur mycket fel gör abiturienterna i bestämdhet i uppsatserna?
2. Vilka fel är typiska för examinander som har fått M i betyg?
3. Hurdana skillnader finns det mellan de som skriver A-svenska respektive B-svenska?

Svar till dessa frågor har jag hittat med hjälp av felanalysen genom att identifiera, kvantifiera och kategorisera felen. Jag har dock valt att inte försöka förklara eller bedöma felen på något sätt. Jag samlade materialet inte själv utan jag fick uppsatserna av Studentexamensnämnden. Jag läste uppsatserna, letade fram alla fel i materialet och räknade antalen samt typvärden och genomsnitten. Sedan kategoriserade jag dem i fyra huvudkategorier samt 15 underkategorier enligt det som jag hittade i texterna. Jag räknade även kategoriernas storlekar och gjorde en figur (figur 2) av fördelningen mellan huvudkategorierna samt en tabell (tabell 3) för att illustrera vilka fel som är typiska för respektive lärokurser samt för båda lärokurserna tillsammans.

Abiturienterna gjorde sammanlagt 160 fel i bestämdhet. I A-svenskans texter hittade jag 107 bestämdhetsfel, vilket betyder ungefär 4 fel per informant. Högsta felantalet i en uppsats var 11 och det fanns även två uppsatser med inga fel alls. Typvärdet för felantalet, dvs. det vanligaste felantalet är 2. I B-svenskans texter hittade jag 53 fel, vilket betyder ungefär 2 fel per informant. Högsta antalet fel var 4 och det finns fem uppsatser utan bestämdhetsfel. Figur 1 visar fördelningen av felantalen inom respektive lärokurser. Dessa siffror avslöjar att jag hittade ungefär lika många fel i båda lärokurserna i förhållande till uppsatsernas längder.

Typiska fel för dessa examinander vars uppsatser jag har studerat och som fick M i betyg är användning obestämd form vid direkt anaför (ex. 1–3), obestämd form i prepositionsuttryck såsom *på morgonen* (ex. 5), bestämd form efter indefinita attribut såsom *alla* (ex. 14), naken form i stället för bestämd form (ex. 24–26) och olika slags kongruensfel inom nominalfrasen (ex. 34–43). Bland de största kategorierna finns även övriga fel i kategorierna 1 och 2, vilket beror på att de innefattar väldigt blandade fel som inte har fått egna kategorier. De är t.ex. allmänt kända fenomen i kategorin 1d och t.ex. allmänna betydelser i kategorin 2c. Allmännare sagt är det alltså vanligare att använda naken form eller obestämd form i stället för bestämd form, vilket berättar om förenklingsstrategin som inlärare oftast använder när de måste uttrycka sig på svenska eller något annat språk som de håller på att lära sig (Hyltenstam 1979 s. 22).

Fast båda lärokurserna hade ungefär lika många speciesfel i förhållande till texternas längder, fanns det skillnader mellan de som skrivit A-svenska respektive B-svenska. A-svenskan hade en aning flera fel än B-svenskan i tre av fyra kategorier men B-svenskan hade tydligt flera fel i kongruenskategorierna (15 vs. 11). Några tydliga skillnader mellan lärokurserna framgick av materialet, t.ex. fel berörande direkt anaför fanns så gott som endast i A-svenskans texter och överanvändning av naken form, som är en vanlig feltyp bland svenskinlärare (t.ex. Nyqvist 2013b), förekom oftare i A-svenskan. Däremot var olika slags kongruensfel samt speciesfel i prepositionsuttryck och efter definita attribut mycket vanligare i B-svenskan. I artikelfel fanns det inga större skillnader men A-svenskan hade flera fel i den kategorin.

Utifrån mitt material verkar informanterna befinna sig på processbarhetsteorins (Pienemann 1998) nivå 2 som innefattar morfologin inom orden, t.ex. olika bestämdhetsformer. Till nivån 3 hör däremot kongruensen inom nominalfrasen och de flesta informanterna verkar inte behärska den med tanke på stora felantal i kongruenskategorierna. Några informanter hade inte gjort några specieskongruensfel men de hade andra sådana morfologiska fel som lärs in på den andra nivån, t.ex. genus- eller numerusfel vilket gör att jag kan konstatera att ingen hade nått den tredje nivån vid studentprovet i svenska.

Resultaten liknar det som man har kommit fram till i tidigare forskning, såsom att inlärare överanvänder naken och obestämd form och svårast är nominalfraser med attribut (t.ex. Nyqvist

2013b, Pitkänen 1980). Inlärare gör vissa förenklingar när de inte ännu behärskar svenskans formsystem. Trots det var det intressant att se hur abiturienterna klarade sig med bestämdheten och hurdana skillnader det fanns mellan dem som fick betyget M i A- respektive B-svenskan. Det gav mig en bild av kunskapsnivån i studentskrivningarna. Jag antog att A-svenskan har färre fel men så var inte fallet. Det fanns lika många fel i båda lärokurserna i förhållande till texternas längd men det fanns variation mellan felkategorierna. Elever som hade läst A-svenska behärskade bättre 11 av 15 kategorier.

Jag anser att det skulle vara intressant att jämföra de två lärokursena mer omfattande, antingen beträffande species eller ur en bredare synvinkel. Själv har jag studerat B-svenska och har inte ännu mycket erfarenhet av att undervisa i A-svenska. När det gäller resultaten av den här undersökningen behärskade studerandena i A-svenska bestämdheten inte märkbart bättre än studerandena i B-svenska men gäller detta all grammatik eller svenskkunskaperna i allmänhet?

Litteratur

- Abrahamsson, N. (2009), *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur.
- Axelsson, M. (1994), *Noun phrase development in Swedish as a second language: a study of adult learners acquiring definiteness and the semantics and morphology of adjectives*. Stockholm: Stockholm University. Centre for Research on Bilingualism.
- Bolander, M. (2001), *Funktionell svensk grammatik*. Stockholm: Liber.
- Chomsky, N. (1965), *Aspects of the theory of syntax*. Cambridge: MIT Press.
- Corder, P. S. (1974), Error Analysis. I: Allen, J. P. B. & Corder, P. S. (red.) *The Edinburgh Course in Applied Linguistics, Volume 3. Techniques in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press. S. 122–154.
- Corder, P. S. (1976), *Miten kielitiedettä sovelletaan*. (Suom. Maria Vilkuna). Pieksämäki: Sisälähetysseuran Raamattutalon kirjapaino.
- Corder, P. S. (1981), *Error Analysis and Interlanguage*. Oxford: Oxford University Press.
- Dahl, Ö. (2000), *Språkets enhet och mångfald*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekerot, L-J. (2011), *Ordföljd, tempus och bestämdhet*. Falkenberg: Gleerups.
- Ellis, R. (1985), *Understanding Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (1994), *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- GLGU 2014 = Utbildningsstyrelsen (2014), *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*.
- GLP 2015 = Utbildningsstyrelsen (2015), *Grunderna för gymnasiets läroplan 2015*.
- Hammarberg, B. (2004), Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 25–79.
- Haspelmath, M. (1998), How young is Standard Average European? *Language Sciences* 20. S. 271-287.
- Hultman, T. G. (2003), *Svenska akademiens språklära*. Stockholm: Svenska akademien.

- Hyltenstam, K. (1979), Kontrastiv analys, språktypologi och språkinläring. I: Hyltenstam, K. (red.), *Svenska i invandrarperspektiv*. Malmö: Gleerups Förlag. S. 11–40.
- Håkansson, G. (2004), Utveckling och variation i svenska som andraspråk enligt processbarhetsteorin. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 153–169.
- Järvinen, E-L. (2008), Varför är det så svårt för finnar att uttrycka bestämdhet i svenskan? I: Garant, M., Helin, I. & Yli-Jokipii, H. (red.): *Kieli ja Globalisaatio/Language and Globalization. AFinLas Årsbok 2008*. Jyväskylä: Suomen Soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja nro 66. S. 183–199.
- Karppinen, M. & Sarkkinen, R. (1995), *Ruotsin kielen oppimistuloksia peruskoulun 9. luokan valtakunnallisessa kokeessa 1994*. Helsinki: Opetushallitus.
- Klein, W. (1986), *Second Language Acquisition*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Meriläinen, H. (1984), Beskrivning av språket i ett urval abiturientuppsatser från år 1980. Del 2 – Felanalys. I: Pitkänen, A. J. (red.), *Interlingua-studier II*. Tammerfors: Institutionen för filologi II, Tammerfors universitet. Nr 10. S. 1–92.
- Mäkilä, K. (1982), Om språklig interferens. I: Pitkänen, A. J. (red.). *Interlingua-studier I*. Tammerfors: Institutionen för filologi II, Tammerfors universitet. Nr 7. S. 36–56.
- Nyqvist, E-L. (2013a), *En vandring i djungeln kallad species*. Språkbruk 4/2013.
- Nyqvist, E-L. (2013b), *SPECIES OCH ARTIKELBRUK I FINSKSPRÅKIGA GRUNDSKOLEELEVERS INLÄRARSVENSKA. En longitudinell undersökning i årskurserna 7–9*. Doktorsavhandling. Åbo universitet. Humanistiska fakultet.
- Nyqvist, E-L. (2015), Bestämdehetsformer och artikelbruk hos vuxna svenskinlärare. Nordand 2/2015. S. 75–100.
- Nyqvist, E-L. & Sundman, M. (2012), Svenska tidsuttryck i finska grundskoleelevers skriftliga produktion. I: Björklund, S, Lönnroth, H. & Pilke, N. (red.): *Svenskan i Finland 13*. S. 145–155.
- Pienemann, M. (1998), *Language processing and second language development: Processability Theory*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Pienemann, M. & Håkansson, G. (1999), A unified approach towards the development of Swedish as L2: a processability account. *Studies in Second Language Acquisition*, 21. S. 383–420.

Pitkänen, A. J. (1980), *Vad språkfelen berättar. Felanalys av finska invandrarelevens fria skriftliga framställning*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Pitkänen, A. J. (1982a), Interlingua-studier – teori och praktik. I: Pitkänen, A. J. (red.), *Interlingua-studier I*. Tammerfors: Institutionen för filologi II, Tammerfors universitet. Nr 7. S. 1–35.

Pitkänen, A. J. (1982b), Om feltyper hos finstalande elever med svenska som andra/främmande språk. I: Saari, M. & Tandefelt, M. (red.), *Svenskans beskrivning 13*. Meddelanden från Institutionen för nordiska språk och litteratur vid Helsingfors universitet. Helsingfors: Helsingfors universitet. S. 277–290.

Rajalahti, K. (2013), *Bestämthetsformer i andraspråksinlärares svenska*. Bämnesavhandling. Tammerfors universitet. Enheten för språk-, översättnings- och litteraturvetenskap.

SAG 1 = Teleman, U. et al. (1999), *Svenska akademiens grammatik. 1, Inledning, register*. 1. upplaga. Stockholm: Svenska akademien.

SAG 2 = Teleman, U. et al. (1999), *Svenska akademiens grammatik. 2, Ord*. 1. upplaga. Stockholm: Svenska akademien.

SAG 3 = Teleman, U. et al. (1999), *Svenska akademiens grammatik. 3, Fraser*. 1. upplaga. Stockholm: Svenska akademien.

SEN 2020a = Studentexamensnämnden (2020), *Föreskrifter för proven i det andra inhemska språket och i främmande språk*.

SEN 2020b = Studentexamensnämnden (2020), *Studentexamensnämndens allmänna föreskrifter och anvisningar*.

SEN 2020c = Studentexamensnämnden (2020), *Vitsordsfördelningar 2018 – 2020*.

Sigurd, B. & Håkansson, G. (2007), *Språk, språkinläring och språkforskning*. Lund: Studentlitteratur.

Sundman, M. (1994) Species i jämförande perspektiv: svenska och finska. I: Holmberg, A. & Larsson, K. (red.): *Svenskans beskrivning 20*. Lund: Lund University Press. S. 350–359.

Wijk-Andersson, E. (1994), Bestämthetsmarkering och bestämthetsgivning. I: Holmberg, A. & Larsson, K. (red.): *Svenskans beskrivning 20*. Lund: Lund University Press. S. 380–387.

Äikäs, M. (2014), *Om bestämd och obestämd form i svenskan*. Språkbruk 4/2014.

Webbsidor

SUKOL ry (u.å.), *Kielivalinnat vuosiluokilla 1–6.*

https://www.sukol.fi/liitto/uutiset/tilastotietoa/tilastotietoa_kielivalinnoista/perustietoa_kielivalinnoista/vuosiluokilla_1_6 Hämtad 16.11.2020

Ylioppilastutkinto.fi, *Poänggränserna våren 2020.*

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/sv/studentexamen/poanggraenser/poanggranser-varen-2020>
Hämtad 15.4.2021.

Ylioppilastutkinto.fi, *Studentexamen.*

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/sv/informationsservice/information-om-studentexamen>
Hämtad 15.4.2021.

Bilagor

Bilaga 1. Forskningstillstånd.

YLIOPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSÄMÄNDEN

Päätös
8.12.2020
OPH-4778-2020

fil. yo Meeri Tuominen
Helsingin yliopisto
meeri.tuominen@helsinki.fi

Viite: hakemuksenne 5.11.2020, aiemmin saamanne tutkimuslupapäätös (OPH-4778-2020, 7.12.2020)

Asia: Tutkimuslupa, ruotsin kielen määräisyyden oppiminen

Ylioppilastutkintolautakunta myöntää fil. yo Meeri Tuomiselle luvan saada tutkimuskäyttöön toisen kotimaisen kielen (ruotsi, pitkä ja keskipitkä oppimäärä) ylioppilaskokeen kirjallisen tuottamisen tehtävän suorituksia eli kirjoitelmia. Aineisto tulee Tuomisen opinnäytetyötä varten. Lupa myönnetään lautakunnan arkistossa saatavilla olevan aineiston mukaisesti.

Aineistoon poimitaan 30 pitkän oppimäärän ja 30 keskipitkän oppimäärän kirjoitelmia kevään 2020 tutkintokerran suorituksista. Tuominen on pyytänyt aineistoon poimittavaksi suorituksia vain niiltä kokeilailta, jotka ovat saaneet kyseisellä tutkintokerralla pitkästä tai keskipitkästä ruotsista arvosanan magna cum laude approbatur (M).

Työssä on tavoitteena selvittää, kuinka paljon millaisia määräisyydevirheitä A- ja B-ruotsin kirjoittaneet kokeilat tekevät ruotsin kirjoitelmissa. Tuominen haluaa tutkia myös, onko A- ja B-ruotsin kirjoittaneiden välillä eroja virheissä. Mahdollisia tutkimuskysymyksiä ovat esimerkiksi: 1. Kuinka paljon määräisyydevirheitä ylioppilaskokeilat tekevät kirjoitelmissa? 2. Millaisia määräisyydevirheitä kokeilat tekevät? 3. Onko A- ja B-ruotsin kirjoittaneiden välillä eroja, ja jos, kuinka isoja erot ovat?

Työn ohjaajana toimii Hanna Lehti-Eklund (pohjoismaisten kielten professori, Helsingin yliopisto).

Digitaaliset koesuoritukset luovutetaan tutkimuskäyttöön erikseen sovittavalla tavalla. Tutkimusaineistoa ja sen lainauksen liittyviä käytännön järjestelyjä koskeissa tiedusteluissa voitte ottaa yhteyttä erityisasiantuntija Virpi Britschgiin (puh. 0295 338 238, sähköposti virpi.britschgi@ylioppilastutkinto.fi).

Tutkimusluvan ehtona on, että tutkimuksen tekijä ei ilmaise työssään sellaisia tietoja, joiden perusteella opiskelijoiden tai koulun opettajien henkilöllisyys voisi paljastua. Tutkimukseen osallistuvien tutkijoiden tulee täyttää oheinen sitoumuslomake tutkimusaineiston käytöstä ja palauttaa se lautakunnan kansliaan.

Suvilahdenkatu 10 B
PL 50 00581 Helsinki

Söderviksgatan 10 B

Puhelin / Telefon
0295 338 200

Faksi / Fax

etunimi.sukunimi@ylioppilastutkinto.fi
förnamn.efternamn@ylioppilastutkinto.fi

www.ylioppilastutkinto.fi

YLIOPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSÄMÄNDEN

Tieteellisen työnne valmistuttua pyydämme Teitä lähettämään siitä kappaleen ylioppilastutkintolautakuntaan. Jos työstänne valmistuu verkkojulkaisu, pyydämme Teitä ilmoittamaan sen osoitteen lautakuntaan.

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti (L502/2019, 23 §).

Pääsihteeri Tiina Tähkä

Erityisasiantuntija Virpi Britschgi

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Ylioppilastutkintolautakunnan asianhallintajärjestelmässä.

Tiedoksi: Alex Hellsten, Ylioppilastutkintolautakunta
Robin Lundell, Ylioppilastutkintolautakunta

Bilaga 2. Tabeller.

Tabell 1: Böjning av substantiv och adjektiv tillsammans

Form	Fristående artikel	Adjektiv	Adjektivändelse	Substantiv	Slutartikel
obestämd singularis	en	stor	-	fisk	-
	ett		-t	bröd	
bestämd singularis	den	stor	-a	fisk	-en
	det			bröd	-et
obestämd pluralis	-	stor	-a	fiskar	-
				bröd	
bestämd pluralis	de	stor	-a	fiskar	-na
				bröd	-en

Tabell 2: Utvecklingsnivåer för svenska enligt processbarhetsteorin

(Håkansson 2004, ur Pienemann & Håkansson 1999).

Nivå	Morfologi	Syntax
5. Grammatisk information mellan satser, skillnad mellan huvudsats och bisats		Negationen före verb i bisats
4. Grammatisk information inom satser, mellan fraser	Kongruens (predikativ)	Inversion i satser med framförställt adverb (verbet alltid på andra plats)
3. Grammatisk information inom fraser, frasmorfologi	Kongruens (attributiv)	Adverbial + subjekt före verb
2. Ordklass, lexikal morfologi	Plural, bestämdhet, presens, preteritum, etc.	Kanonisk ordföljd (oftast subjekt före verb)
1. "ord"	Oböjda former	Enstaka konstituent

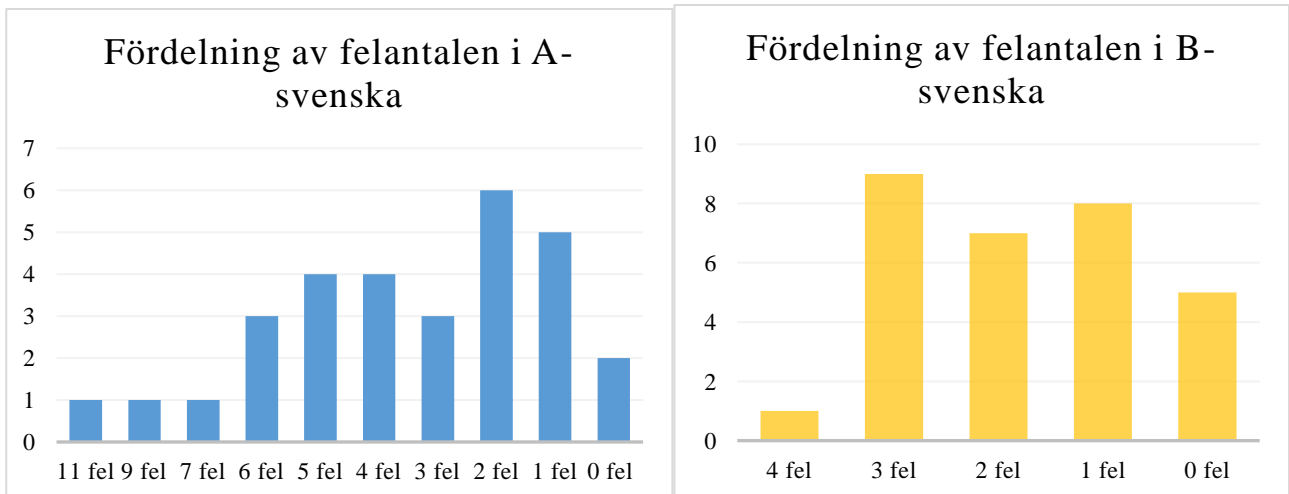
Tabell 3: Antalet fel i de olika kategorierna och lärokurserna

Felkategori	A-svenska	B-svenska	Båda
1. Obestämd form i stället för bestämd form	<u>40</u>	18	58
1a Direkt anafor	<u>22</u>	1	23
1b Prepositionsuttryck	4	<u>10</u>	14
1c Attribut som kräver bestämd form	0	<u>2</u>	2
1d Övriga	<u>14</u>	5	19
2. Bestämd form i stället för obestämd form	<u>33</u>	16	49
2a Possessivattribut	4	<u>4</u>	8
2b Andra attribut som kräver obestämd form	10	<u>8</u>	18
2c Övriga	<u>19</u>	4	23
3. Artikelfel	<u>19</u>	8	27

3a Naken form i stället för bestämd form	<u>10</u>	4	14
3b Naken form i stället för obestämd form	1	<u>1</u>	2
3c Bortfall av obestämd eller bestämd artikel	<u>4</u>	1	5
3d Överanvändning av obestämd eller bestämd artikel	4	2	6
4. Kongruensfel	15	<u>11</u>	26
4a Adjektiv i fel form	3	<u>4</u>	7
4b Bortfall av bestämd slutartikel	5	<u>3</u>	8
4c Genusfel	<u>3</u>	0	3
4d Övriga	4	<u>4</u>	8
Sammanlagt	107	53	160

Bilaga 3. Figurer.

Figur 1: Fördelning av felantalen i A- respektive B-svenska

Figur 2: Fördelningen mellan de fyra huvudkategorierna.

